

საბჭოთა საბარბოელი

რედაქციის და კანტორის
მისამართი:

თფილისი, ტრიბუნალის
ძ. № 32

ტელ. № 10-51

ხელისკმწერის უსმი:

წლიურად — 10 მან.
6 თვით — 5 მ. 50 კ.
3 თვით — 3 მ.
1 ნომერი 50 კ.

№ 14

თფილისი 15 ივლისი 1928 წ.

№ 14

საკანონმდებლო ინსტანციის და მისი დანიშნულება

ჩვენი უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკაში, როცა იგი საკასაციო წესით სამოქალაქო საქმეებს იხილავს, ხშირად შეამჩნევთ ასეთ მოვლენას: საკასაციო საჩივრის შემტანი არდგენს უზენაეს სასამართლოში საჩივართან ერთად ან სხდომის დროს ახალ საბუთს, რომლის ძალითაც მოითხოვს 1-ლი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გაუქმებას. ხდება ხოლმე ისეც, რომ სხდომის დროს რომელიმე მხარე ამოიღებს ჯიბიდან თუ პორტფელიდან ქაღალდს და წაუშვებს თავმჯდომარეს; ეს უკანასკნელიც გამოართმევს, წაიკითხავს და თუმცა შემდეგ დაუბრუნებს, მაგრამ გაცნობით მაინც ეცნობა. და ჩვენ ვიცით, რომ საკასაციო საკრებულო, — პერსონალური შემადგენლობის მიხედვით, — ხან შედის (ფაქტიურად მაინც) ასეთი, ახლად წარდგენილ, საბუთების განხილვაში, ხან არ შედის.

ჩვენ ყოველთვის მიგვაჩნდა დაუშვებლად ის შემთხვევები, როცა საკასაციო ინსტანცია ახალ საბუთებს ეცნობოდა და მათი მიხედვით (ვიმეორებთ — ფაქტიურად) საქმეს სწყვეტდა.

ბ. ფურცხვანიძე სულ სხვა აზრის ყოფილა. პირიქით, იგი ჩივის, რომ საკასაციო საკრებულო „არ მსჯელობს იმ საბუთებისა და ახალ გარემოებათა შესახებ, რომლებიც საკასაციო საჩივართან ერთად იყო მისთვის წარდგენილი“. ეს, მისი აზრით, სრულიად მიუღებელია რატომ არის „სრულიად მიუღებელი?“ იმიტომ, რომ მომქმედი კანონია უფარვისი, — ამის შესახებ ბ. ფურცხვანიძის მსჯელობას ეტყობა აშკარა ცდილობს დაამტკიცოს, რომლის მთელი შინაარსით იგი წინააღმდეგობა. წერისისხ. სამ. საპრ. კოდ. 411 და სამოქ. საპრ. კოდ. 245 მუხლების მიხედვით „ჩვენ არა გვაქვს წმინდა საკასაციო ინსტანცია ამ სიტყვის ვიწრო-ფორმალური გაგებით და საბჭოთა სასამართლოების სისტემაში საპელაციო სასამართლოს უქონლობის გამო საკასაციო სასამართლო თავისი ბუნებითა და დანიშნულებით ნაწილობრივად ითვინებს საპელაციო სასამართლოს ფუნქციებს“ („საბჭოთა სამართალი“ 1928 წ. № 11). გამოდის, რომ ასეა ახლა — არსებული კანონის მიხედვით. მაგრამ შემდეგ თავის წერილს ბ. ფურცხვანიძე ათავებს იმ დასკვნით, რომ დროული იქნება საკანონმდებლო გზით მისი დებულების დაკანონება. გამოდის, რომ არსებული კანონი ასეთი არ არის.

ვინაიდან ამ წერილს შეუძლია კიდევ მეტი არეულობა შეიტანოს უზენაეს სასამართლოს პრაქტიკაში, რომელიც ისედაც არ არის მტკიცე, ჩვენ საჭიროდ მიგვა-

ჩნია შევჩერდეთ იმაზე, თუ როგორია საკასაციო ინსტანციის დანიშნულება, როცა იგი საკასაციო წესით სამოქალაქო საქმეებს იხილავს.

სამოქ. სამ. საპროც. კოდ. 237 მუხლის თანახმად, გადაწყვეტილების გაუქმებას საფუძვლად შეიძლება დაედოს: ა) მომქმედი კანონის, კერძოდ ამა კოდექსის 6 მუხლის, დარღვევა ან არა სწორი შეფარდება და ბ) აშკარა წინააღმდეგობა გადაწყვეტილებასა და საქმის იმ ფაქტიურ გარემოების შორის, რაც საქმის გადამწყვეტმა სასამართლომ გამოარკვეა.

შეიძლება ამ კანონის რედაქცია არ იყოს სავსებით დამაკმაყოფილებელი, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში ერთი რამ მაინც ნათელია. ეს ის, რომ საკასაციო ინსტანცია უდგება საქმეს მხოლოდ ერთის მხრით — ხომ არ არის დარღვეული კანონი ან ლოლიკა („აშკარა წინააღმდეგობა“...), ხოლო საქმის ფაქტიური გარემოების გამორკვევა ეკუთვნის მარტოოდენ საქმის არსებითად გადამწყვეტ სასამართლოს, ე. ი. 1-ლ ინსტანციას. ეს აშკარა გახდება სამოქ. საპროც. კოდექსის ისტორიიდან.

როგორც ყველამ ვიცით, ჩვენი საპროც. კოდექსი გადმოღებულია სიტყვა-სიტყვით იმ ნაწილში მაინც, რომელზედაც ლაპარაკი გვაქვს, რუსეთის ს. ფ. ს. რ. ასეთ-სავე კოდექსიდან. მაშასადამე, რა აზრით აქვს ჩადებული რუსეთის კანონმდებლობას, იგივე აზრი აქვს ჩვენი კოდექსის სათანადო ნაწილსაც. როდესაც რუსეთის იუსტიციის სახალხო კომისარმა წარუდგინა საკანონმდებლო ორგანოებს სამოქ. საპროც. კოდექსის პროექტი, ამასთან ერთად მან წარადგინა აგრეთვე განმარტებითი ბარათიც. და ამ განმარტებითი ბარათში აი რასა სწერს, სხვათა შორის, იუსტიციის კომისარი:

„საქმე არსებითად განიხილება მხოლოდ ერთხელ 1-ლი ინსტანციის სასამართლოში, სადაც იგი დაწყებული იყო; მხოლოდ ამ სასამართლოში შეიძლება დამამტკიცებელი საბუთების წარდგენა და მხოლოდ აქ შეიძლება მათი შემოწმება, ისე, როგორც მოდავე მხარეთა შორის პროცესამდე არსებული ურთიერთობის გამორკვევა... საკასაციო საჩივრის შინაარსი ვერ იქნება, პროექტით, ვერაფერი სხვა რამ, გარდა იმის მოთხოვნისა, რომ უშაღლესმა ინსტანციამ შეამოწმოს, თუ რამდენად შეეფერება სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება, როგორც მატერიალური, ისე საპროცესო

საქართველოს
საქართველოს

სამართლის მოქმედ კანონებს“ (ხაზი ყველგან ჩვენია. ს. ჯ.).

შემდეგ, რუსეთის ცენტრ. აღმ. კომიტეტის სესიაზე, 1923 წლის ივნისის 30-ს, აი რა სთქვა თავის მოხსენებაში იმავე იუსტიციის კომისარიატის წარმომადგენელმა—ბრანდენბურგსკიმ:

„ჩვენს საბჭოთა რესპუბლიკაში მოქმედობს მხოლოდ ერთიანი სასამართლო ინსტანცია... ერთიანი ინსტანციის აზრი მდგომარეობს იმაში, რომ ჩვენ ვწყვეტთ საქმეს არსებითად მხოლოდ ერთხელ და სამუდამოდ. საქმე გადაწყდება, თუ იგი ექვემდებარება სახალხო სასამართლოს, სახალხო სასამართლოში, თუ ექვემდებარება საგუბერნიო სასამართლოს—საგუბერნიო სასამართლოში და ასე ბოლომდე—მაგრამ სასამართლო განიხილავს საქმეს არსებითად მხოლოდ ერთხელ, საქმის ფაქტიურ გარემოებას გაარჩევს მხოლოდ ერთხელ. არავითარი სააპელაციო ინსტანცია ჩვენ არა გვაქვს და ამიტომ ლაპარაკი შეიძლება მხოლოდ იმაზე, თუ რა პირობებში შეიძლება საკასაციო წესით გადაწყვეტილების გასაჩივრება. ჩვენ, რასაკვირველია, დაუშვით გადაწყვეტილების გასაჩივრება საკასაციო წესით, ე. ი. მაშინ, როცა დარღვეულია რომელიმე კანონი... უმაღლესი ინსტანცია საქმის არსებით მხარეს ვერ შეეხება. იმას შეუძლია გადაწყვიტოს მხოლოდ ერთი რამ: დარღვეულია თუ არა კანონი თუ დარწმუნდება, რომ დარღვეულია, მას შეუძლია გადაწყვეტილების გაუქმება.“

მაშ ასე, თვით სამოქ. საპროც. კოდექსის ავტორები ადასტურებენ, რომ დამამტკიცებელი საბუთების წარდგენა შეიძლება მხოლოდ 1-ლი ინსტანციის სასამართლოში, რომელიც არსებითად არჩევს საქმეს, და რომ საკასაციო ინსტანცია საქმის არსებას ვერ შეეხება.

ეს დებულებანი მტკიცედ გატარებულია აგრეთვე იურიდიულ ლიტერატურაშიაც. საბჭოთა სამართლის ცნობილი თეორეტიკოსი და რუსეთის უზენაესი სასამართლოს წევრი, პრუშიცკი, ამის შესახებ, სხვათა შორის, სწერს:

„რით განირჩევა საკასაციო ინსტანცია 1-ლი საფეხურის სასამართლოსა და სააპელაციო ინსტანციისაგან? მით, რომ საკასაციო ინსტანცია არ იხილავს საქმის ფაქტიურ მხარეს. მთელი ფაქტიური მასალა შეიკრიფება, გამოიკვება და შემოწმდება მხოლოდ ერთხელ—1-ლი ინსტანციის სასამართლოში. მეორე საფეხურის სასამართლო სრულიად არ შეამოწმებს ფაქტიურ გარემოებას, გამოიკვება 1-ლი საფეხურის სასამართლოს მიერ, არ შეამოწმებს და არც დაუმატებს, არამედ იღებს ისე, როგორც მოცემულია, და აქედან გამოდის თავის მსჯელობის დროს“ („Еж. Сов. Юст.“ 24 г., № 10).

აგრეთვე სემიონოვა, თეორეტიკოსი და უკრაინის უზენაესი სასამართლოს წევრი, თავის წერილში აღნიშნავს, რომ იმის შემდეგაც, რაც საკასაციო ინსტანციის უფლებები გააფართოვეს, გამოაშკარავება იმ ფაქტიურ გარემოების, რომელიც საფუძვლად უდევს სადავო ურთიერთობას, ეკუთვნის 1-ლ ინსტანციას და ის რაც აქ გამოირ-

კვა, ურყევად უნდა იქნეს მიღებული საკასაციო ინსტანციის მიერ (Вестн. Сов. Юст. 24 г., № 21).

ეს აქსიომად აქვს მიღებული საბჭოთა მეცნიერულ აზრსაც. სიტყვა რომ არ გავაგრძელოთ, მხოლოდ მოკლედ დავასახელებთ გამოჩენილ ავტორებს: პროფ. გოიხბარგი (Курс гражд. процесса, გამოც. 28 წ., გვ. 241), პროფ. კრანოკუტსკი (Очерки гражд. проц. права, გამოც. 24 წ., გვ. 145), ალექსანდროვსკი (Гр. процесс, გამოც. 25 წ., გვ. 29), ბუგაევსკი (Гражд. процесс в его движении, გამოც. 24 წ., გვ. 55), ფიშმანი (Движение гр. процесса, გამოც. 26 წ., გვ. 260-262) და სხვა.

ამგვარად, უზენაეს სასამართლოს არავითარ შემთხვევაში უფლება არა აქვს, საქმის საკასაციო წესით გარჩევის დროს, მიიღოს და განიხილოს რაიმე ახალი საბუთი, რაც 1-ლ ინსტანციაში არ იყო წარდგენილი.

რა უდევს ამას საფუძვლად?

პირველი ის, რომ 1-ლი ინსტანციის ფუნქცია სხვაა. მეორე ინსტანციის—კიდევ სხვა. 1-ლ ინსტანციას მინდობილი აქვს საქმის არსებითად გარჩევა, მეორეს—მხოლოდ იმის შემოწმება, თუ რამდენად სწორია, კანონიერების მხრივ, 1-ლი ინსტანციის გადაწყვეტილება. საკასაციო ინსტანციისათვის სააპელაციო ფუნქციების მითვისება, თუნდაც ნაწილობრივ, როგორც ამას ბ. ფურცხვანიძე ფიქრობს,—ეს იქნებოდა სხვადასხვა ფუნქციების ერთმანეთში დომხალივით არევა.

მეორე. სისწრაფის პრინციპი. კაპიტალისტურ ქვეყნებში ჩვეულებრივ სამოქალაქო საქმე გაივლის სამ ინსტანციას: პირველი არჩევს საქმეს არსებითად, მეორე (სააპელაციო) ამოწმებს 1-ლი ინსტანციის გადაწყვეტილების სისწორეს, როგორც ფაქტიური გარემოების გამოიკვების მხრივ, ისე კანონიერების თვალსაზრისით; მესამე (საკასაციო) ამოწმებს მეორე ინსტანციის გადაწყვეტილების მხოლოდ იურიდიულ სისწორეს. ამ სისტემას თავისი ღირსებაც აქვს და ნაკლებევაანებაც. მთავარი ნაკლი—ეს საქმის გაკვიანურებაა. სწორედ ამიტომ იყო, რომ საბჭოთა სისტემამ უარი სთქვა შუა (სააპელაციო) ინსტანციაზე. სწორედ სისწრაფის მიზნით საბჭოთა სამართალი მოითხოვს მთელი მასალის წარდგენას უსათუოდ 1-ლ ინსტანციაში და აქაც იმ დრომდე, სანამ სასამართლო შეუდგება საქმის გარჩევას. ამით აიხსნება, რომ საჭიროა დამამტკიცებელი საბუთები აღნიშნულ იქნეს ჯერ კიდევ სარჩელში (სამოქ. საპროც. კოდ., მუხ. 77); შემდეგ, უწყება, რომელიც გაეგზავნება მხარეებს, უნდა შეიცავდეს სასამართლოს წინადადებას, რომ ყველა საბუთი წარდგენილ იქნეს (იქვე, მუხ. 69); დაბოლოს, კანონი მოითხოვს, რომ სასამართლომ არ მიიღოს მხარისაგან ახალი საბუთი საქმის გარჩევის დაწყების შემდეგ იმ შემთხვევის გარეშე, როდესაც საბუთის თავის დროზე წარუდგენლობას პატივსადები მიზეზი ჰქონდა (მუხ. 107). ამის წინააღმდეგ ბ. ფურცხვანიძე ფიქრობს, რომ საბუთი შეიძლება წარედგინოს საკასაციო ინსტანციასაც და თუ მან არ განიხილა საბუთი, ეს იქნება საქმის გაკვიანურება. სრულიად გაუგებარია.

მესამე. საბჭოთა სასამართლოს სტრუქტურა ანუ წყობილება. საბჭოთა სასამართლოს 1-ლი ინსტანცია შესდგება ერთ მუდმივ მოსამართლისაგან და ორ სახალხო

მსაჯულისაგან. ვინ არიან ეს **სახალხო მსაჯულები**? იურისტები ან პროფესიონალები ისინი არ არიან. ისინი წარმოადგენენ ისეთ ელემენტებს, რომელმაც ახლოს იცის ხალხის ცხოვრება, რომელსაც აქვს გამოცდილება და რომლის მონაწილეობით, მამასადაამე, საუკეთესოდ შეიძლება საქმის ფაქტობრივი გარემოების გამორკვევა, შეკრფილი მასალის შეფასება და სათანადო დასკვნის გამოტანა. ამიტომ ეს — მხოლოდ 1-ლი ინსტანციის საქმეა. საბჭოთა საკასაციო ინსტანცია შესდგება მხოლოდ მუდმივ მოსამართლეებისაგან. აქ სახალხო მსაჯულნი არ ურევია რატომ? იმიტომ, რომ საკასაციო ინსტანციის შემადგენლობას მოეპოვება კანონმდებლობის ცოდნა. იმიტომ, რომ მხოლოდ კანონიერების თვალსაზრისით მან უნდა გაუკეთოს, ასე ვთქვათ, კონტროლი 1-ლ ინსტანციას.

რაც ზევით ითქვა, ეს შეეხება მხოლოდ საქმის საკასაციო წესით განხილვას. ამას არაფერი საერთო არა აქვს ისეთ შემთხვევასთან, როცა სასამართლოს გადაწყვეტილება გადასინჯულ უნდა იქნეს **ახალი გარემოების აღმოჩენის გამო**, ე. ი. როცა აღმოჩნდება ისეთი ფაქტი, რომელიც მოწმობს, რომ ის ფაქტობრივი მასალა, რომელზედაც გადაწყვეტილება იყო დამყარებული, უვარგისი ყოფილა. მაგალითად, იმ დოკუმენტის სიყალბის გამოაშკარავება, რომელიც საფუძვლად დაედვა გადაწყვეტილებას, ან მოწმის ჩვენების სიცრუის დადასტურება სისხლის სამართლის წესით და სხვა. აქ „ახალი გარემოება“ შეიძლება იქნეს ახალი საბუთიც, რომელიც არსებობდა საქმის გარეგანი დროს, მაგრამ მისი არსებობა დაინტერესებულმა მხარემ მაშინ არ იცოდა, მას მხოლოდ შემდეგში წააწყდა. მაგრამ ამ ხაზით გადაწყვეტილების გადასინჯვა — ეს არის სულ სხვა წესი.

ასეთია არსებული კანონი. ამ წესის შეცვლა იმ მიზნით, რომ საკასაციო ინსტანციას მიენიჭოს სააპელაციო ფუნქციები, თუნდაც ნაწილობრივ, და ახალი საბუთის მიღება და განხილვა, — სასურველი არ არის.

ბ. ჯაფარიძე.

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის გამართობის საპროცესო კოდექსის განმარტებისათვის*)

ამჟამად, რომ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი უნდა იქნეს გამარტივებული, რათა ბოლო მოეღოს ყველა იმ მნიშვნელოვან შემზღვევლობას, რომლებიც აუცილებლად ხელს უშლიან სამოსამართლო ორგანოების ნორმალურ მუშაობას.

სწორედ ამისათვის იუსტიციის სახ. კომისარიატთან მოწვეულმა თათბირმა შეიმუშავა თეზისები, რომლებიც ცხადია საგრძნობლად ამარტივებენ მშრალი ფორმლობით აღსავსე სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსს.

მაგრამ ამავე დროს არ შეიძლება დავეთანხმოთ თეზისის 4 მუხლს, რომელიც ამბობს „მიეცეს სასამართლოს უფლება იმ შემთხვევაში, როდესაც საჭიროა საქმის გადადება, მოახდინოს დაკითხვა გამოცხადებულ მოწმეების, რომლებსაც შემდეგში სასამართლო აღარ გამოიწვევს“

არ შეიძლება თქმა იმისა, რომ ამ მუხლს თავისი დადებითი მხარეც არ ქონდეს. სხვას რომ თავი დაეანებოთ, მართო ის, რომ ერთხელ უკვე გამოცხადებულ მოწმეს არ მოუხდება მეორეჯერ სასამართლოში მოსვლა, კარგია, მაგრამ ამ დადებით მხარეს უსათუოდ აქარწყლებს ის უარყოფითი მხარე, რომელიც თან ახლავს მას.

ჩვენ ვიცით, რომ სის. სამ. საპროცესო კოდექსში ერთერთ მნიშვნელოვან მუხლს წარმოადგენს 319 მუხლი, რომლის მეორე ნაწილის მიხედვით სასამართლო დამამზადებელ საბუთებს (დამამტკიცებელ საბუთად კი სის. სამ. საპრ. კოდ. 57 მუხ. თანახმად მოწმის ჩვენებაც არის) შეაფასებს თავის შინაგანი რწმენით, რაც უნდა ემყარებოდეს საქმის ყოველ გარემოებას, ერთობლივ აღებულს. და ასეთი შეფასების შემდეგ გამოაქვს სათანადო მსჯავრიც ამა თუ იმ საქმეზედ.

ამრიგად ერთ ერთი მთავარი მონენტი სასამართლოს მუშაობისა განაჩენის გამოტანისას არის მოსამართლეთა შინაგანი რწმენა.

თუ ეს ასეა და ამის უარყოფა კი შეუძლებელი, ბუნებრივად იბადება კითხვა: საიდან უნდა მიიღოს ან, სხვანაირად, რომ ვსთქვათ, სად არის ის რეზერვუარი, რომლიდანაც ეს შინაგანი რწმენა შეუძლია მიიღოს მოსამართლეთა კოლექტივს? არის სასამართლოს სხდომა, სადაც მოსამართლენი ეცნობიან მთელ მასალას, რაც ესაჭიროება საქმის ყოველმხრივ ქაშუქებას და შემდეგ სხდომიდან გასულნი სათათბირო ოთახში აფასებენ ამა თუ იმ დამამტკიცებელ საბუთს და აქ ფართე გასაქანი ეძლევა მოსამართლეთა შინაგან რწმენას სათანადო მსჯავრის გამოსატანად.

მაგრამ, როდესაც თეზისების 4 მუხლის შინაარსი იქნება მიღებული, მაშინ სასამართლოს წაერთმევა საშუალება თავისი სინდისით შეაფასოს საქმეში არსებული ესა თუ ის საბუთი და შინაგანი რწმენის მიხედვით გასცეს მას პასუხი. ეს მოხდება იმიტომ, რომ ერთხელ მოწმეთა ერთი ნაწილის დაკითხვა მოუხდება სასამართლო ერთს შედგენილობას და მეორეჯერ მოწმეთა მეორე ნაწილის დაკითხვა კი — სასამართლოს მეორე შედგენილობას და განა ასეთ შემთხვევაში შესაძლებელია, რომ სასამართლოს მთელმა კოლექტივმა შეაფასოს მშრალად ქალაღზე გადატანილი ჩვენება? ცხადია, რომ შეუძლებელია, ვინაიდან მას არ მოუხმენია ცოცხალი მოწმის ჩვენება და ასეთ პირობებში რაიმე საფუძვლიან შთაბეჭდილების მიღება მოსამართლეთა უმრავლესობას არ შეუძლია. შეიძლება, თუ სასამართლოს თავმჯდომარე კარგი მეხსიერების კაცი აღმოჩნდა, მან უცვლელად შეინახოს მოწმის ერთ დროს თქმული ჩვენებიდან შთაბეჭდილება და ეს გადასცეს მსაჯულებს, მაგრამ, როგორც ამხ. ღვამიჩავა ამბობს, ეს ხომ სასამართლოს თავმჯდომარის შთაბეჭდილება და რწმენა იქნება და არა მსაჯულებისა, რაც მართლმსაჯულები-სათვის ყოველად მიუღებელი არის.

მაგრამ დავუშვათ, რომ სასამართლოს ერთიდაიგივე შედგენილობას სხვადასხვა დროს მოუხდა ერთსა და იმავე საქმეზე მოწმეთა დაკითხვა და მსჯავრის გამოტანა. აქაც არ შეიძლება გავამართლოთ ს.ს.ს. კოდ. 319 მუხ. მოთხოვნილება ვინაიდან, ვიმეორებ, სხვადასხვა დროს დაკითხულ მოწმეების ჩვენებიდან სასამართლო ვერ მიიღებს

*) დისკუსიის წესით.

ორე ავადა და შეებულებაც აქვს, მესამე სხვაგან გადაიყვანეს და წავიდა. ყველა ამ შემთხვევაში სასამართლოს კარები საქმის გარჩევისათვის დაკეტილია და საქმეც (როგორც ამას აღნიშნავს აგრეთვე გ. სადალაშვილი — „საბჭ. სამ.“ № 10) უსაზღვროდ ზარალობს—სასამართლო იტვირთება.

ახლა ყველა ამას დაუმატეთ ისიც, რომ აუარებელ ცირკულარში და საკასაციო ინსტანციის დადგენილებებში პროცესური ნორმების დარღვევებზეა ლაპარაკი, და ნათლად დავრწმუნდებით, რომ უფრო ჩვენ სისუსტეზედაა დამოკიდებული და არა მხოლოდ კოდექსზედ.

მაგრამ, როგორც ზემოთაც ვსთქვით, ეს კიდევ იმას არ ნიშნავს, რომ პროცესსაც არ ესაჭიროებოდეს შესწორება. ამ რამდენიმე დღის წინა დ. სტალინი სწერდა („კომუნისტი“ 27 ივნისი, № 146)—ვერავის მოვთხოვთ, რომ მთელი 100%-ით უნაკლო იყოს. ეს დებულება უდავოა კანონისათვისაც და უნდა ვეცადოთ მთავარი ნაკლი მაინც გამოვასწოროთ.

საერთოდ საქმეთა სწორ კალაპოტში ჩასაყენებლად, დღემდე სხვა და სხვა პირთაგან გამოთქმულ აზრთა განსასჯელად და თვით პროცესის გასამართლებლად ჩემი მოსაზრებანი ასეთია:

1. როგორც თათბირის დადგენილებით („საბჭ. სამ.“ № 9) საჭიროდ არის მიჩნეული, რომ მოკვლევისათვის მილიციის გამოყოფილ უნდა იყვეს სათანადო მომზადებული პირი, იგივე აზრი უნდა მივიღოთ მოსამართლეთა და მხარეთა წარმომადგენელთათვის, რადგან წესიერი მოკვლევა ვერას გვიშველის, თუ მას წესიერი მომსმენ-განმხილველი არ ეყოლება. საჭირო ღირსებების მოსაპოვებლად არაფერს უნდა ვერიდებოდეთ: სასტიკი და კატეგორიული გაფრთხილების შემდეგ დამნაშავე საქმეს უნდა ჩამოსცილდეს; სხვა ფრივ დაუსრულებელ განმარტებას მნიშვნელობა არა აქვს ისევე, როგორც კანონი არ ვარგა, თუ მას არ ვასრულებთ. არ არის საჭირო, რომ მოსამართლე, პროკურორი, ან დამცველი უმაღლესი ცოდნით იყოს აღჭურვილი, მაგრამ საქმისადმი კეთილ სინდისიერად მოპყრობა და ამასთანავე შესაფერისი მომზადებაც პირველი საფუძველია ნდობისა და პატივისცემის მოპოებისა და საქმის წესიერად წარმართვისათვის.

2. მოსამართლის შეგებულებაში ყოფნისა, ავადმყოფობისა ან მივლინების შემთხვევაში მისი მონაცვლე აუცილებლად უნდა დაინიშნოს.

3. მილიციას უნდა ჩამოსცილდეს უწყებების ჩაბარების მოვალეობა, როგორც ეს ტფილისის სასამართლოებშია.

4. სისწორით იქმნეს დაცული სის. სამ. საპრ. კოდ. 105 მუხ. (დღევანდელი რედაქცია), რომლის შეუსრულებლობაზედ აუარებელი ცირკულარებია.

5. ძლიერ მიზანშეწონილია თათბირის დადგენილება ერთპიროვანი სასამართლოს ქვემდებარეობის შექმნაზე, მხოლოდ აღსანიშნავია, რომ დადგენილებაში ჩამოთვლილ მუხლებში მოთავსებულია ზოგი უფრო მძიმე მუხლი, შედარებით მსუბუქი მუხლი კი გამოტოვებულია (მაგალითად 81, 82 მ. შ. შეადარეთ 84-ს და სხვა), მაგრამ ამ მხრივ საკითხი ალბად დამუშავდება. მეორეს მხრივ თვით ერთპიროვანი სასამართლოს მუშაობაც განიტვირთება, რად-

გან იუსტსახკომის კოლეგიის დადგენილებით („საბჭ. სამ.“ № 13) ამ საქმეთა ნაწილიც თემალმასკომებთან დაარსებულ სამოსამართლო ორგანოებს გადაეცემა.

6. საქმის გადადების შემთხვევაში გამოცხადებული მოწმეების დაკითხვის საკითხში აუცილებლად მისაღებია როინაშვილ-ღვამიჩავას მოსაზრებანი („საბჭ. სამ.“ № 10 და 12).

7. სახ. სასამართლოსი და სამაზრო სასამართლოს პირველ სახის განაჩენებს ხელს უნდა აწერდნენ მსაჯულეებიც. განაჩენი ხომ იწერება საქმის განხილვისთანავე, როდესაც მსაჯულნიც სასამართლოში არიან. მაშ რატომ ვერ უნდა მოაწერონ ხელი? საქმის წარმოებას ხომ მოუწერავობით შეღავათი არაფერი ეძლევა და გაუგებრობის თავიდან ასაცილებლად ხელის მოწერა ემჯობინება. რაც შეეხება მეორე სახის (დასაბუთებულ) განაჩენს, აქ, ვფიქრობ, მართლა საკმარისი იქნება მხოლოდ მოსამართლის ხელის მოწერა, რადგან ფაქტის შეფასება, კვალიფიკაცია და სოცდაცვის ღონისძიება უკვე მიღებული იქნება და არც მსაჯულების ძებნა დაგვიკირდება.

8. საკასაციო საჩივრის შეტანისას წინასწარი პატიმრობის ჩაუთვლელობა სასტიკი ზომაა, რადგან ამ პატიმრობაში ხშირად დიდი დრო გადის ხოლმე. მიზანშეწონილი იქნება ჩაუთვლელობა იმ დროისა, რაც პირველსა და მეორე ინსტანციაში გარჩევის შორის გავა.

9. საერთოდ დაზარალებულთა დაუსწრებლად საქმის გარჩევა (რასაც ამხ. როდონაია იცავს — „საბჭ. სამ.“ № 12) ყოველგვარი უსწორობა იქნება, რადგან თვით სასამართლოს გამოძიებას საფუძველი ეკარგება მით უფრო, რომ ხშირად დაზარალებული მთავარი მოწმეა. ხოლო როდესაც დაზარალებული საქმის აქტიური ელემენტი არ არის, მისი გამოუცხადებლობა, რა თქმა უნდა, საქმის მოსმენას ვერ შეაფერხებს.

10. უმართებულად აკრიტიკებს მოსამართლე ხიხაძე („საბჭ. სამ.“ № 13) თავის წერილის მეორე თავში სის. სამ. საპრ. კოდ. 105 მუხ. ვითომც მასში არ იყვეს ისეთი მუხლი, რომლითაც შეიძლება დეს კერძო საჩივრით აღძრულ (სის. სამ. საპრ. კოდ. 10 მუხ.) საქმეთა მოსპობ იმ შემთხვევაში, თუ დაზარალებულს უწყება ჩაჰბარდა და არ გამოცხადდა. საამისო მუხლი ჩვენს კოდექსში დანომრილია 270-ით, მოთავსებულია სხდომის წარმოების წესებში და პრაქტიკაშიც მართებულად არის იგი ხმარებული. მართალია იქ ფრჩხილებში მითითებულია 11 მუხლზე, მაგრამ აშკარაა, რომ იგი 10 მუხლს ეხება, რადგან დაზარალებულის უფლებები ბრალმდებლობის გაწევისა კონკრეტულად სწორედ ამ მუხლშია გათვალისწინებული, ხოლო 11 მუხლით აღძრულ საქმეში დაზარალებულის გამოუცხადებლობა ან მის მიერ შერიგების სურვილი საქმეს ვერა სპობს.

11. ზოგიერთი დებულება ზოგჯერ ორ სხვა და სხვა მუხლში გვხვდება. მაგალითად 8 და 49, 140 და 167, 54 და 246 ნაწილი და სხვა. ეს მუხლები ოუმცა სხვა და სხვა თავშია მოთავსებული, მაგრამ სრულიად ერთი და იგივე შინაარსისაა, რის გამო საერთო მუხლი სასურველად უნდა მივიჩნიოთ.

12. ჩემი უკანასკნელი მოსაზრება ეხება იმ დადგენილებას, რომლითაც სასამართლოს უფლება ექნება არ

შეგებებულ სარჩელი

(საქართველოს სსრ სამოქ. სამ. საპრ. კოდექსის მიხედვით)

დაუშვას დამცველი ისეთ შემთხვევაში, როდესაც პროკურორი არ მონაწილეობს. დამცველის როლი ამხ. ი. ვარციელის მიერ მოცემულ დამცველთა კოლეგიის რეორგანიზაციის თეზისებშიც საჭიროდ არის მიჩნეული. მაშ რით აფერხებს საქმეს დამცველი? დიდ საქმეებში, სადაც ინტერესები მოითხოვს პროკურორი მონაწილეობს და პროექტიაც დამცველიც აუცილებელია; დამცველს რომ არც უნდოდეს, მას დანიშნავენ. შედარებით მსუბუქ საქმეებში რატომ არ უნდა იყვეს დამცველი? ამბობენ: სასამართლო თვით დაიცავს ბრალდებულის ინტერესებსაც და მიუდგომელ მსჯავრს გამოიტანსო. მის მიუდგომლობაზედ არც მე შემიძის ეჭვი, მაგრამ მართო სასამართლო ვერ შესძლებს საქმის ყოველმხრივ გაშუქებას. იგი ბრალდებულს თავის სხდომაზედ პირველად ნახავს და სწორედ ამას მოჰყვება საქმის უფრო ხშირი გადადება, მეორეს მხრივ ერთ წყება საქმეში სასამართლოს ორივე მხარე ეხმარება, მეორეში კი ორივე მხარე ეცლება. აქ უსაბუთოა იმის თქმა, რომ საქმის სირთულის დროს დამცველს დაუშვებენო. თუ საქმე რთულად იქნება აღიარებული, მაშინ პროკურორის მონაწილეობაც მოხერხდება და ამ რიგად დამცველი ისედაც სავალდებულო იქნება, მაგრამ საქმე ის არის, რომ მოქალაქეს დაცვის უფლებას არც ერთ შემთხვევაში არ უნდა ვართმევდეთ... ხშირია შემთხვევა, როდესაც პროკურორის ხელმძღვანელობით მომუშავე გამომძიებელს ერთი ხაზი აქვს აღებული, ერთ ბრალდებულს ჰპოულობს, ამ საქმეს პროკურორი ადასტურებს და სასამართლოში გზავნის იმავე ბრალდებულის გასამტყუნებლად, მაგრამ ირკვევა, რომ აღებული ხაზი სწორი არ არის, სხვა პირია დამნაშავე ან სხვაც არის დამნაშავე. ხშირია ისეთი შემთხვევაც, როდესაც საქმეში დამნაშავედ ამოტივტივდებიან ხოლმე ხელისუფლების ისეთი წარმომადგენელნი, რომლებზედაც საგამომძიებლო საპროკურატურო განყოფილება არ ჰფიქრობდა, და ეს მათ მოსდიოდათ რასაკვირველია არა განზრახ და რომ ასეთი შეცდომები აუცილებელია, ეს იმიტომ მტკიცდება, რომ საპროკ. კოდექსში ძველსა და ახალ პროექტშიც საამისო მუხლებია მოთავსებული. ყველა შემოსენებული-სათვის კი უპროკუროროდ განსახილველ საქმეში კეთილსინდისიერი დამცველი (მე მხოლოდ ასეთებს ვგულისხმობ, რადგან, როგორც ზევითაც აღვნიშნე, არაკეთილსინდისიერი არც დამცველი უნდა იყვეს, არც პროკურორი, არც მოსამართლე) სასამართლოს დახმარებას გაუწევს. მე აქ არ ვეხები კამათის დაუშვებლობის საკითხს, რის შესახებაც ი. ვადაჭკორია სურგულაძის საპასუხოდ სწერს („საბჭ. სამ.“ № 13 *) და რაც დღევანდელ საპროკ. კოდექსითაც სამაზრო სასამართლოებისათვის (397 მ.) არის გათვალისწინებული, მაგრამ დამნაშავის სკამზე მჯდომისათვის (თუ ბრალდებულის დასჯა არ გვინტერესებს) მომზადებული შუაგაცი აუცილებელია, ვინაიდან ბევრი გამოცდილი ინტელიგენტიც მოწმედ ყოფნის დროსაც კი დელავს და იბნევა.

მის. ხერხეულიძე.

*) ეს ეხება რ. ს. ფ. ს. რ. პროექტს.

საქართველოს სსრ სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 1925 წლამდე არ შეიცავდა არც ერთ ნორმას შეგებებული სარჩელის შესახებ. ერთად ერთ გამონაკლისს ამ მხრივ წარმოადგენდა 82 მუხ. შენიშვნა, რომელშიაც აღნიშნული იყო, რომ „შეგებებული სარჩელის ყველა ნაკლი შესწორებულ უნდა იქნეს არა უგვიანეს იმ დღისა, რა დღისთვისაც დანიშნულია საქმის გარჩევა“.

ამ მოკლე დებულებიდან, მაინც, იმ დასკვნის გამოტანა შეიძლება, რომ ჩვენს კანონმდებლობაში შეგებებული სარჩელის წარდგენის უფლება ვადის გარდა („არა უგვიანეს იმ დღისა, რა დღისთვისაც დანიშნულია საქმის გარჩევა“) არაფრით არ იყო შეზღუდული; ამის გამო მოპასუხეს შეეძლო წარედგინა ყოველგვარი შეგებებული სარჩელი და მოეთხოვა მისი განხილვა მთავარ სარჩელთან ერთად.

ასეთი ფართო, თითქმის უსაზღვრო, იყო მოპასუხის უფლება შეგებებული სარჩელის წარდგენის მხრივ, მხოლოდ შემდეგში ეგ უფლება საგრძნობლად შეზღუდულ იყო სამოქ. საპრ. კოდ. შეტანილ ახალ მუხლებით, 81¹ და 82² („მოამბე“, 1925 წ. № 21. *).

პირველი ამ მუხლთაგანი აწესებს შეგებებული სარჩელის წარდგენის პირობას და გადმოცემულია ამნაირად: „შეგებებული სარჩელის წარდგენა შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, უკეთუ შესაძლებელი იქნება მისი ჩათვლა პირვანდელ სასარჩელო მოთხოვნაში“, ხოლო 72² მუხ. გათვალისწინებულია, რა მოელის ისეთ შეგებებულ სარჩელს, რომელიც სახალხო სასამართლოს არ ექვემდებარება: „უკეთუ წარდგენილია ისეთი შეგებებული სარჩელი, რომელიც მჭიდროდ არის დაკავშირებული პირვანდელ სარჩელთან და რომელიც არ ექვემდებარება სახალხო სასამართლოს, ეს უკანასკნელი მოსპობს თავისთან ამ საქმის წარმოებას და გადასცემს მას სათანადო ოლქის სასამართლოს“. მეტად ლატაკია აღნიშნული მუხლების შინაარსი და პრაქტიკაში მათ შეიძლება გამოიწვიონ მრავალი საკითხი და გაუგებრობა, ამიტომ საჭიროა მათი უფრო დეტალურად გარჩევა.

1. შეგებებული სარჩელის ცნების განსაზღვრა და რა პირობებში შეიძლება მისი წარდგენა.

შეგებებული სარჩელი ეწოდება ისეთ სასარჩელო მოთხოვნას, რომელიც წარედგინება მესარჩელეს იმავე სასამართლოში, სადაც წარდგენილია პირვანდელი (მთავარი) სარჩელი სამოქ. სამ. საპრ. კოდ 81¹ მუხ. შეგებებული სარჩელის წარდგენის პირობად მიაჩნია ის, რომ შესაძლებელი იყოს მისი პირვანდელ მოთხოვნაში ჩათვლა.

2. ჩათვლა.

ჩათვლისათვის საჭიროა მხოლოდ იმის გამორკვევა, რამდენი უნდა მისცეს ერთმა მხარემ მეორეს; ამის გამორკვევა, თუ პრეტენზიები ფულადი ხასიათისაა, შეი-

*) როგორც ეტყობა, „მოამბე“-ში 81² მუხ. შეცდომით დაბეჭდილია 82² №-ით.

ძლებს თითქმის ყოველთვის; ამის გამო, რაზედაც არ უნდა იყოს დამყარებული შეგებებული სარჩელი, იგი ყოველთვის დაშვებულ უნდა იქნეს, თუნდაც მიუხედავად იმისა, ძირითადი და შეგებებული სარჩელების საფუძვლები, სრულიად სხვადასხვაგვარი იყოს. თუ მოპასუხეს წარედგინა სარჩელი ვალდებულებით ვალის გადახდის შესახებ, მას შეუძლიან წარადგინოს შეგებებული სარჩელი ზარალის, საიჯარო გადასახდელის, სამუშაო ხელფასის, გასამრჯელოს და სხვ. გადახდევინების შესახებ.

თუმცა 81¹ მუხლით ჩათვლა აუცილებელი პირობაა შეგებებული სარჩელის წარსადგენად, მაგრამ, თუ ამასთანავე განვიხილავთ 82²-ს მუხ. შინაარსს, უეჭველად მივალთ იმ დასკვნამდე, რომ მომქმედი კანონის ძალით შეგებებული სარჩელის წარდგენა შეიძლება მაშინაც კი როცა **შეუძლებელი იქნება მისი ჩათვლა**, ხოლო ამისათვის საჭიროა, რომ იგი **მჭიდროდ, განუყრელად** იყოს დაკავშირებული პირვანდელ სარჩელთან. მართლაც 82² მუხ. ნათქვამია, რომ, თუ წარდგენილია ისეთი შეგებებული სარჩელი, რომელიც **განუყრელად** არის დაკავშირებული პირვანდელ სარჩელთან და რომელიც არ ექვემდებარება სახალხო სასამართლოს, ეს უკანასკნელი მოსპობს თავისთან ამ საქმის წარმოებას და გადასცემს მას სათანადო სამაზრო სასამართლოს. აქედან ცხადია, თუ პირვანდელ სარჩელთან მჭიდროდ დაკავშირებული შეგებებული სარჩელი სახალხო სასამართლოს ექვემდებარება, ამ უკანასკნელმა უნდა განიხილოს იგი.

ასეთი მდგომარეობა სავსებით მისაღებია, რადგანაც წინააღმდეგ შემთხვევაში შეგებებულ სარჩელს არ ექნებოდა თითქმის არავითარი მნიშვნელობა. წარმოვიდგინოთ ასეთი შემთხვევა: წარდგენილია სარჩელი ფულის ხელშეკრულების ძალით გადახდის შესახებ, მოპასუხეს კი პსურს წარადგინოს შეგებებული სარჩელი **ამ ხელშეკრულების ბათილობის შესახებ**. აქ ჩათვლას ადგილი ვერ ექნება და ამავე დროს ერთი სარჩელი განუყრელად არის დაკავშირებული მეორესთან. თუ საკითხს სხვაფორმად მივხედვით, თუ მივიღებთ, რომ შეგებებული სარჩელის წარდგენა შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა შესაძლებელი იქნება მისი ჩათვლა, ამკარაა სახალხო სასამართლოში ასეთი სარჩელის წარდგენა არ შეიძლება, ხოლო, თუ სარჩელის ფასი შემთხვევით აღემატება ისეთ ფასს, რაც სახალხო სასამართლოს ექვემდებარება, — შესაძლებელი იქნება. ასეთი მდგომარეობა ყოვლად მიუღებელია.

3. უარის თქმა შეგებებული სარჩელის მიღებაზე:

როდესაც პირვანდელი და შეგებებული სარჩელების მოთხოვნის საგანი სხვადასხვაგვარია ანდა თუმცა ერთგვარია, მაგრამ ინდივიდუალურად განსაზღვრულია, ჩათვლაზე ლაპარაკიც კი არ შეიძლება, ამიტომ ამგვარ შემთხვევაში შეგებებული სარჩელის მიღება არ შეიძლება. მაგ., თუ მესარჩელე თხოულობს მისთვის ცხენის მისჯას, მოპასუხე კი თხოულობს მესარჩელესგან ხარს, — ჩათვლა შეუძლებელია, ამიტომ სასამართლომ უარი უნდა უთხრას შეგებებულ სარჩელის მიღებაზე პირვანდელ (მთავარ) სარჩელთან ერთად განსახილველად. მაგრამ წარმოვიდგინოთ რომ მოსარჩელე არ არის შეგებებული სარჩელის დაშვების წინააღმდეგ და სასამართლომ მიიღო უკანონოდ წარდგენილი

დგენილი სარჩელი და გამოიტანა დადგენილება. როგორც სარჩელის გამო. აქვს თუ არა მესარჩელეს ამ შემთხვევაში უფლება შეიტანოს საჩივარი და აქვს თუ არა ზემო ინსტანციის სასამართლოს უფლება შეასწოროს ეს შეცდომა? ამ კითხვებზე უარყოფითი პასუხი უნდა გავცეთ, რადგანაც, თუ სასამართლომ სარჩელის მიღების საწინააღმდეგო არაფერი ჰპოვა, ზემო ინსტანციას უფლება არა აქვს, მოსპოს პირველ ინსტანციაში დამთავრებული მთელი წარმოება.

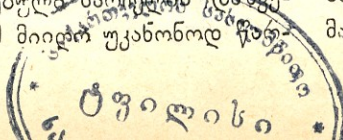
ასეთ დასკვნისათვის საფუძველს იძლევა, ჯერ ერთი, სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 173 მუხ., რომლის ძალითაც სასამართლოს შეუძლიან საქმეები შეაერთოს, მეორეც ის მოსაზრება, რომ შეგებებული სარჩელის დაშვების მიზანია მხარეთა ურთიერთ პრეტენზიების მეტი სისწრაფით გადაწყვეტა და დროის ეკონომია სასამართლოსათვის, რომელიც ერთ წარმოებით სწყვეტს ორ სარჩელს, ამიტომ აღნიშნულ შემთხვევაში, რადგანაც სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილია უკვე ორივე სარჩელი, რადგანაც მან შრომა გასწია, ზედმეტი ფორმალისში იქნებოდა სასამართლოს მთელი წარმოების თავიდანვე მოსპობა მართოდენ იმ საფუძველით, რომ მას არ უნდა განეხილა შეგებებული სარჩელი მთავარ სარჩელთან ერთად. სხვა საკითხია, თუ შეგებებული სარჩელი არ ექვემდებარებოდა იმ სასამართლოს, რომელმაც იგი განიხილა; ამ შემთხვევაში ზემო ინსტანციას, სადაც საქმე საკასაციო წესით გადავა, უფლება აქვს თავის ინიციატივით მოსპოს წარმოება ან იმ ნაწილში, რომელიც შეგებებულ სარჩელს ეხება და არღვევს ქვემდებარეობის კანონს, ან და მთელი გადაწყვეტილებაც კი, უკეთუ შეგებებული სარჩელი, ამის გარდა, განუყრელად არის დაკავშირებული პირვანდელ სარჩელთან (82² მუხ.).

4. შეგებებული სარჩელის ქვემდებარეობა.

81¹ მუხლიდან არა სჩანს, შეიძლება თუ არა შეგებებული სარჩელის წარდგენა, როდესაც იგი არ ექვემდებარება იმ სასამართლოს, სადაც განხილულ უნდა იქნეს მთავარი სარჩელი. თუ საკითხი ეხება, ა) ადგილობრივ ქვემდებარეობას, (სამ. სამ. საპრ. კოდ. 26 მ.), ბ) კოლექტივისათვის წარდგენილი სარჩელის ქვემდებარეობას (სამ. სამ. საპრ. კოდ. 28 მ.), აგრეთვე გ) სარჩელის ქვემდებარეობის ხელშეკრულების შესრულების ადგილის მიხედვით (სამ. სამ. საპრ. კოდ. 29 მ.), უნდა ვსცნოთ, რომ შეგებებული სარჩელის წარდგენა შეიძლება სასამართლოში, სადაც მთავარი სარჩელი ირჩევა, თუნდაც აღნიშნული მუხლების (სამ. სამ. საპრ. კოდ. 26, 28 და 29 მუხ.) თანახმად, შეგებებული სარჩელი თავის თავად არ ექვემდებარებოდეს ამ სასამართლოს.

უკეთუ შეუძლებელია შეგებებული სარჩელის ჩათვლა ანდა, თუ იგი განუყრელად არ არის დაკავშირებული პირვანდელ სარჩელთან, სასამართლო მას არ მიიღებს მთავარ სარჩელთან ერთად განსახილველად.

უკეთუ შეგებებული სარჩელი თავისი ფასისა და გვარის მიხედვით არ ექვემდებარება იმ სასამართლოს, სადაც წარდგენილია მთავარი სარჩელი, იგი არ უნდა იქნეს განხილული. გამოიწვევს ამ მხრივ წარმოადგენს სამ. სამ. საპრ. კოდ. 82² მუხ., რომლის ძალითაც სასამართლო მიიღებს ასეთ სარჩელს, უკეთუ იგი განუყრე-

ლად არის დაკავშირებული პირვანდელ სარჩელთან, და წარმართავს მას სათანადო სამაზრო სასამართლოში.

5. განუყრელი კავშირი. საჭიროა იმის გამოკვევა, რას ნიშნავს ეს „განუყრელი კავშირი“. იგი არის ორივე სარჩელის ისეთი ურთი-ერთ დამოკიდებულება, როდესაც ერთი სარჩელი ვერ გადაწყდება ისე, რომ მეორე არ იყოს განხილული. ძალიან ხშირად ხდება, რომ ერთი სარჩელი პრეიუდიციალურია მეორისათვის, ე. ი. საჭიროა, ერთი სარჩელის გადაწყვეტამდე, განხილულ იქნეს მეორე სარჩელი იმის გამოსარკვევად, აქვს თუ არა პირვანდელი სარჩელის აღმძვრელს იმის უფლება რასაც იგი სარჩლობს. მაგ., წარდგენილია სახალხო სასამართლოში სარჩელი ხელშეკრულების ძალით რამდენიმე თვის გადასახდელი ფულის გადახდევინების შესახებ, ხოლო მოპასუხეს შეაქვს შეგებებული სარჩელი ისეთი ხელშეკრულების გაუქმების შესახებ, რომლის ფასიც 1000 მან. აღემატება, ასეთ შემთხვევაში პირვანდელი სარჩელის გადაწყვეტა დამოკიდებულია იმაზე, როგორ იქნება გადაწყვეტილი შეგებებული სარჩელი, ამიტომ, თუ ეს სარჩელი არ ექვემდებარება სახალხო სასამართლოს, ეს უკანასკნელი მოსპობს თავისთან ამ საქმის წარმოებას და მთელ საქმეს გადასცემს სამაზრო სასამართლოს.

ხოლო თუ ეს ორი სარჩელი განუყრელად არ არის ერთი მეორესთან დაკავშირებული, სახალხო მოსამართლემ უარი უნდა უთხრას ისეთი შეგებებული სარჩელის მიღებაზე, რომელიც მისი ქვემდებარეობის ფარგალს აღემატება, და განიხილოს პირვანდელი სარჩელი; მაგ, 500 მან. თამასუქის გამო აღძრული სარჩელის წინააღმდეგ წარდგენილია შეგებებული სარჩელი 1200 მან. შესახებ ხელწერილის ძალით; ამ შემთხვევაში ეს ორი სარჩელი ერთმანეთთან განუყრელად არ არიან დაკავშირებული, ამიტომ მოსამართლემ უარი უნდა უთხრას შეგებებული სარჩელის მიღებაზე; ანდა თამასუქის გამო აღძრული სარჩელის წინააღმდეგ, რასაც სახალხო კომისარიატი წარუდგენს კერძო პირს, ეს უკანასკნელი შეიტანს შეგებებულ სარჩელს 300 მან. ზარალის შესახებ, აქ შეგებებული სარჩელი სახალხო სასამართლოს ვერ წარედგინება, რადგანაც სარჩელი სახალხო კომისარიატის წინააღმდეგ უზენაეს სასამართლოს ექვემდებარება (სამ. სამ. საპრ. კოდ. 25 მუხ.).

(დასასრული იქნება)

ა. ალხოვი.

მილიციის განტვირთვის საკითხი

რაც მეტი ხანი გადის, უფრო ცხადათ ვრწმუნდებით, რომ მილიცია ძლიერ დატვირთულია სხადასხვა მოვალეობით, რომელთა შორის ზოგი, მართალია, თვით კანონით აქვს დაკისრებული მილიციას, მაგრამ მის უშუალო დანიშნულებასთან ძალიან დაშორებულია, ხოლო ზოგი კი სრულებით არ ენება მილიციას კანონისავე ძალით. საკმარისია შევიხედოთ ერთს რომელსავე სამილიციო რაიონში ქალაქად ან მაზრაში, რომ ამაზედ აღვივლად დაერწმუნდეთ. ავილოთ თუნდა სასამართლოს და საგამომძიებლო საქმეებზედ უწყებების ჩაბარების საკითხი, რომელიც დღეს ყველაზე საჭირობოროტო საკითხს წარმო-

ადგენს, როგორც მილიციისათვის, აგრეთვე იუსტიციის სახ. კომისარიატის ორგანოებისათვის. ათობით და ასობით არის დაგროვილი ეს უწყებები სამილიციო რაიონებში და მათ შესასრულებლად სამილიციო ორგანოებისათვის საჭიროა ბევრი დრო და დიდი ენერგია. ამასთან ერთად ჩვენ არ შეგვიძლია დღეს ვუსაყვედუროთ მილიციას ამ საკითხისადმი უყურადღებოდ მოპყრობა, ვინაიდან უწყებების დროზედ ჩაბარებისა და დაბრუნების მნიშვნელობა, ჩემის აზრით, მილიციას უკვე საკმარისად აქვს შეთვისებული, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ჩვენ მაინც ვხვდებით მილიციის მიერ უწყებათა დაგვიანებით შესრულების შემთხვევებს და ამის მიზეზად უნდა ჩაითვალოს სწორედ ის გარემოება, რომ მილიცია ძლიერ დატვირთულია, როგორც ისეთი მოვალეობით, რომელიც შეადგენს მის პირდაპირ დანიშნულებას, აგრეთვე არა პირდაპირი დანიშნულების ხასიათის მოვალეობითაც. მართალია თვით კანონი (სისხ. სამ. საპრ. კოდ. 130, 162 და სხვ. მუხ. მუხ.) აკისრებს მილიციას ასეთ მოვალეობათა შესრულებას, მაგრამ დღეს საკითხი ისმის იმის შესახებ, თუ რამდენად შესაძლოა მილიციის ორგანოების ასეთი მოვალეობისაგან განთავისუფლება იმ დროს, როდესაც მას, ერთის მხრივ, აწევს სხვა ბევრი უფრო მნიშვნელოვანი და მძიმე მოვალეობა, როგორც, მაგალითად, წესრიგის დაცვა სახელმწიფოში, ბრძოლა ბოროტ-მოქმედებასთან, მოკვლევათა წარმოება და სხვა და სხვა. და, მეორეს მხრივ იგივე კანონი (სისხ. სამ. საპრ. კოდ. 130 და 162 მ. მ.) გვაძლევს საშუალებას ეს მოვალეობა დავაკისროთ სხვა რომელსავე ორგანოს, რომლისთვისაც უწყებების ჩაბარების საკითხი, ჩემის აზრით, შეადგენს მის პირდაპირს დანიშნულებას, სახელდობრ, ფოსტა-ტელეგრაფის უწყებას. ჩვენ უკვე ვიცით, რომ ასეთი ნაბიჯი რუსეთში უკვე გადადგმულია და ამ ცოტა ხანში უკვე დადებულ იქნა შეთანხმება ა.წ. 17 აპრილს იუსტიციის და ფოსტა ტელეგრაფის სახ. კომისირიატებს შორის (იხ. Еж. Сов. Юс тиции“ № 15 1928 წ. გვ. 479), რომლის ძალით მომავალში სამოსამართლო საგამომძიებლო ორგანოთა უწყებების ჩაბარებას კისრულობს ფოსტა-ტელეგრაფის უწყება და ამ მოვალეობისაგან, ცხადია, თავისუფლდებიან მილიციის ორგანოები. მე ამ წერილში არ შევეხები იმ საკითხს, თუ ეს ცვლილება ეკონომიურად და ტენიკურად რამდენად უფრო იაფი და ხელსაყრელი იქნება ჩვენ სახელმწიფოებისათვის, ვინაიდან, ერთის მხრივ, ეს შეადგენს სპეციალურ საკითხს და მეორეს მხრივ, მე მგონია რომ ამ ნაბიჯის გადადგმის წინ რუსეთში ყველა ამას შექვევლად კარგად გაითვალისწინებდნენ, მაგრამ აქ არ შეიძლება არ შევჩერდეთ იმ მოსალოდნელ შედეგებზედ, რომელიც ჩვენ უდავოთ უნდა მოგვცეს ამ ცვლილებამ. უპირველეს ყოვლისა ჩვენთვის უდავო უნდა იყოს რომ დღეს მილიცია შეადგენს სახელმწიფოს შეიარაღებულ ძალების ერთ ერთ ნაწილს და მას დაკისრებული აქვს ისეთი დიდმნიშვნელოვანი ამოცანები, როგორიც არის დაცვა საზოგადოებრივი წესრიგისა და უშუალო ბრძოლა ყველა ხასიათის ბოროტ-მოქმედებასთან, ყაჩაღობიდან მოყოლებული უბრალო ქურდობამდე, და ამასთან ერთად მასვე აქვს დაკისრებული კანონით კიდევ სხვა ბევრი მოვალეობა, რომელთა ჩამოთვლა ზედმეტად მიმა-

ჩნია, და როდესაც ჩვენ განვტვირთავთ მილიციას ისეთი ხასიათის მოვალეობისაგან, როგორც არის უწყებების ჩაბარება, რაც, ვიმეორებ, იწვევს ძალიან ბევრი დროის და დიდი ენერჯიის ხარჯვას, ჩვენ მოგვეცემა სრული უფლება მოვთხოვოთ მილიციის ორგანოებს მეტი ყურადღების მიქცევა თავის პირდაპირი დანიშნულების მოვალეობისადმი და მეტი ნაყოფიერება ამ დარგში. ამასთან ერთად არც ის უნდა დავივიწყოთ, რომ ჩვენ იუსტიციის სახ. კომისარიატის მუშაკნი, ფრიად ვართ დაინტერესებულნი მილიციის მუშაობის იმ ნაწილით, რომელიც შეადგენს აგრეთვე მის პირდაპირს დანიშნულებას, როგორც არის ენერჯიული ბრძოლა ბოროტ-მოქმედებასთან და სწორად და სწრაფად მოკვლევების წარმოება, და ამიტომ უნდა ვეცადოთ, რომ მილიციის მთელი დრო და ენერჯია უმთავრესად ამ დარგებზედ იქმნეს მიქცეული და არა ისეთს მექანიკურ ხასიათის საქმეზედ, როგორც არის უწყებების ჩაბარება. აი, სწორედ ამ მოსაზრებათა გამო ჩვენც უნდა დავაჩქაროთ ამ საკითხის ისე გადაჭრა, როგორც ეს მოხდა რუსეთში, ე. ი. ამიერიდან სამოსამართლო-საგამომძიებლო უწყებების ჩაბარება უნდა ჩამოეცალოს მილიციის და გადაეცეს ფოსტა-ტელეგრაფის სახ. კომისარიატს.

ავილოთ ეხლა ისეთი შემთხვევები, როდესაც მილიციას აკისრებენ ჩვენი სამამართლოები და სხვა ორგანოები ისეთ დავალებათა შესრულებას, რომელნიც სრულიად არ ეხებიან კანონით მილიციას. აი, თუნდა ასეთი მაგალითი: სამოქალაქო საქმეზედ სწორად არ არის სასამართლოში შემოტანილი დაწესებული ბაჟი ან საღერბო გადასახადი. რამდენად დასაშვებია სასამართლოს მიმართვა მილიციისადმი, რათა უკანასკნელმა გამოუცხადოს ამა თუ იმ პირს, რომ მას სწორად არა აქვს გადახდილი სასამართლოს ბაჟი ან საღერბო გადასახადი და რომ საჭიროა მისი დამატებით წარმოდგენა სასამართლოში? თითქოს ამის შესახებ არის გამოცემული იუსტიციის, საფინანსო, შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატების ინსტრუქცია 1927 წ. 4/6 მაისის თარიღით გამოქვეყნებული „მოამბე“-ში № 6-10, გვ. 65, თავი 11, რომელშიც ნათლად არის აღნიშნული, თუ ვის უნდა მიმართოს ასეთ შემთხვევაში სასამართლოებმა, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ჩვენს პრაქტიკაში მაინც ვხვდავთ აღნიშნული ცირკულარის დარღვევას და ამით ზედმეტად ვტვირთავთ მილიციას ისეთი დავალებით, რომელიც კანონით სრულებით არ ეხება ან კიდევ რომელიმე სახელმწიფო ორგანო ავალებს მილიციას გამოარკვიოს ამა თუ იმ მოქალაქის ოჯახური მდგომარეობა, ე. ი. ცოლიანია იგი თუ არა, ან ვინ იმყოფება მის კმაყოფაზე, რამდენი აქვს მას შემოსავალი და სხვა ბევრი ჭრამ ასეთი (ყველა ეს მაგალითი მოტანილია პრაქტიკიდან—გ. ტ.), რაც დამეთანხმებით, სრულებით არ შეადგენს მილიციის მოვალეობას და რის შესრულება კანონით სულ სხვა ორგანოებს აქვსთ დაკისრებული. მართალია, ამის მიზეზად უმთავრესად უნდა ჩაითვალოს ის გარემოება, რომ ხშირად ამა თუ იმ სახელმწიფოებრივი ან საზოგადოებრივი ხასიათის ორგანომ თვითონ არ იცის, თუ ვის უნდა მიმართოს და მიმართავს ხოლმე მილიციას, მაგრამ ამაზედაც დამეთანხმებით, რომ მილიცია არ არის ამ შემთხვევაში „სასწრაფო დახმარება“, რომელსაც მიმართავენ ხოლმე გასაჭირის დროს, ამიტომ საჭიროა, რომ

ჩვენმა ორგანოებმა, იცოდნენ, რამდენად ეხება ის მილიციის ფუნქციებს, რითაც ძალიან შეუწყობენ ხელს მილიციას ზედმეტი მუშაობისაგან განტვირთვის საკითხის მოგვარებაში. უნდა აღინიშნოს აგრეთვე ისიც, რომ თვით მილიციის ორგანოებსაც მიუძღვის ამის ნაწილობრივი ბრალი, რამდენადაც იმათაც ვერ შეუვნიათ და გამოურკვევიათ ალბად, თუ რომელი მოვალეობა ეხება მათ და რომელი არა, და ამიტომ უკვე დრო არის მილიციამაც კარგად შეითვისოს თავისი პირდაპირი მოვალეობანი და შეასრულოს ხოლმე მომავალში მარტო ის დავალებანი, რომელიც მას დაკისრებული აქვს კანონით, რა საშუალებითაც მილიცია შესძლებს ნაწილობრივად თვით განტვირთოს თავისი თავი ზედმეტი მუშაობისაგან. მაშასადამე, თუ ჩვენ, ერთის მხრივ, სასამართლოს და საგამომძიებლო საქმეებზედ უწყებების ჩაბარების მოვალეობას ჩამოვაშორებთ მილიციას, ხოლო მეორეს მხრივ, ჩვენი სამოსამართლო, სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი ხასიათის სხვადასხვა ორგანოები გამოიჩინენ მომავალში მეტს სიფრთხილეს მილიციისათვის დავალებათა მიცემის დროს და თვით მილიცია კი გამოიჩინს მეტს დაკვირვებას ამ დავალებათა შესრულებისას, ცხადია, რომ მილიციის განტვირთვის საკითხი ახლო მომავალში თუ სავსებით არა, მნიშვნელოვნად მაინც მოწესრიგებული იქნება.

გ. ტატიშვილი.

სტრუქტურული გასაღისათვის

მასალა და უნიფორმა

Л.

- Легатарий—ლეგატარი, ლეგატოსანი
- Легат—ლეგატი
- Легкая рана—მსუბუქი ჭრილობა
- Легкомысленный—ქარაფშუტა, ჭკუა-მჩატე, ჭკუა-მხიარული
- Легкомыслие—ქარაფშუტობა, ჭკუამჩატეობა, ჭკუამხიარულობა
- Лезвие—პირი (იარაღის)
- Лекарство—წამალი
- Лекарь—მკურნალი
- Лечебница, лечебное заведение—სამკურნალო, ქსენონი
- Лесной кодекс—სატყეო კოდექსი
- Лжедонос—ცრუბეზღება, ცრუ-დასმენა
- Лжедоноситель—ცრუმბეზღლარი
- Лжедоносительство—ცრუმბეზღლობა
- Лжеприсяга—ცრუფიცი
- Лжеприсягатель—ცრუ-მოფიცარი
- Лжесвидетель—ცრუ-მოწამე
- Лжесвидетельство—ცრუ-მოწამეობა
- Лжесвидетельствовать—
- Лжец—ცრუ
- Лживый—ცრუ
- Ликвидант—ლიქვიდანტი
- Ликвидат—ლიქვიდატი
- Ликвидатор—ლიქვიდატორი
- Ликвидация—ლიქვიდაცია

- Ликвидационный—ლიკვიდაციური, სალიკვიდაციო
- Ликвидировать—ლიკვიდირება
- Ликвидный—ლიკვიდი
- Линия—წირი, ხაზი
- Лист—ფურცელი, თაბახი
- Листовой сбор—საფურცლო გამოსაღები
- Лихва—ვახში
- Лихоимец—მევახშე
- Лихоимство—მევახშეობა
- Лицеприятный—პირმოთენე
- Лицеприятие—პირმოთენეობა
- Лицо—პირი
- Личность—პიროვნება
- Личный, лицевой—პირადი, პიროვნული
- Лишить, лишение—მოკლება, მიხდა, ახდა, აყრა, მოსპობა
- Лишение жизни—სიცოცხლის მოსპობა
- Лишение невиновности—ნამუსის ახდა
- Лишение чести—პატივის აყრა
- Лишение прав—უფლების ჩამორთმევა, აყრა
- Ложь—სიცრუე
- Ложный—ცრუ
- Лотерея—ლატარია
- Лотерейный—სალატარია
- Ломбард—ლომბარდი
- Льгота—შელავათი
- Льготный—შელავათიანი
- Любострастие—აფხორცობა
- Любострастный—აფხორცი

შენიშვნები

„საბჭოთა სამართლის“ 13 ნომერში მოთავსებულ ზოგიერთი ტერმინის შესახებ საჭიროდ მიგვაჩნია შემდეგი განმარტება.

1) რუსულის გავლენით ჩვენში დამკვიდრებულია ასეთი გამოთქმა: როგორც არ უნდა იყოს, რანაირიც არ უნდა ყოფილიყო და სხვ., რაც წარმოადგენს რუსული «какой бы ни был»-ის უშნოდ ნაჯახირევე თარგმანს, უთუოდ უნდა განიდევნოს ხმარებიდგან და მის ნაცვლად შემოვიდეთ და დავამკვიდროთ ნამდვილი ქართული გამოთქმა: რაგინდრაგვარი იყოს, რაგინდრაფერი ყოფილიყო. უკუთქმითი ნაწილაკი „არ“ ქართულში სრულიად უადგილოა და მას არავითარი გასამართლებელი საფუძველი არ მოეპოვება.

2) ჩვენი სატერმინოლოგია მასალების მკითხველი უკვე შეამჩნევდა, რომ ჩვენ მომხრე ვართ მოკლე ინ-ის ხმარებისა. კონსერვატორობაში ნურავინ ჩამოგვართმევს და ნურც ძველის, უკვე განდევნილი ასოების აღდგენის ბრმა ფანატიკოსად შეგვრაცხავს ამისათვის, — ჩვენის ღრმა რწმენით ასო „ჰ“-ს განდევნა არ არის საჭირო და სასურველი ქართული ენისათვის და განდევნილთაგან კი უთუოდ უნდა აღდგენილ იქნეს მოკლე „ჰ“. გარდა იმისა, რომ მოკლე „ჰ“-ის ხმარება ისტორიულად გამართლებულია და მისი აღდგენა სრულიადაც არ ნიშნავს დღევანდელი სალიტერატურო და სასაუბრო ქართულისათვის

უზვეულო და სახამუშო ასო-ბგერის შემოღებას (ქართულის ზოგიერთ ცოცხალ დიალექტში მოკლე „ჰ“-დღემდე დისაც შენახულა—მთაში, ქვემო-იმერეთში—და სიტყვებში კი „ვაჰ, უჰ, ვაჰმე“, „უჰმე“ყველგან ისმის საქართველოში), მოკლე „ჰ“ ძალიან გვიადვილებს იმ უცხო სიტყვების გადმოქართულებას, სადაც დედანში ეს მოკლე ბგერა ისმის ავიღოთ მაგალითისათვის ფრანგული სიტყვა რუსული ტრანსკრიპციით: шантеклер. ვინც არ იცის (რუსულის ან ფრანგულის უცოდინარმა), თუ როგორ ამბობს ამ სიტყვას ფრანგი ან რუსი, და ვინც გრძელი „ინ“-ით დასწერს მას, მან უნდა წარმოსთქვას: შანტეკლ-ი-ო-რი ან შანტეკლ-ი-ე-რი. წაიკითხეთ ეს სიტყვა ხმამაღლა, გრძელი „ინ“-ის კანონიერი გამოთქმით და დამეთანხმებით, რომ რაღაც უშნო და ულაზათო გამოვიდა. მოკლე „ჰ“-ით კი იგივე სიტყვა ისე გამოითქმის, როგორც მას ფრანგი ან რუსი ამბობს. „ჰ“-ს და „ჰ“-ს ხმარების შეუზღვებელ მტრებს საბუთად რუსული ენის რეფორმის მაგალითი დაუხვევიათ ხელხედ. „ახალმა რუსეთმა—ამბობს გრ. ვეშაპელი—ორთოგრაფიის რეფორმისათვის გასწირა არამარტო „ჰ“ და „ი“, არამედ კლასიკური „ჰ“ გააუქმა“... (გ. ვეშაპელი—„ახალი საქართველო“, გვ. 295), მაგრამ აი სწორედ აქ მართლდება ფრანგული ანდაზა, რომ შედარება საბუთი არ არის: იმავე ახალმა რუსეთმა იმავე ორთოგრაფიისათვის არ გასწირა მოკლე ე, რომელსაც რუსულში იგივე დანიშნულება აქვს, რაც ქართულში მოკლე „ჰ“-ს.

3. მოქალაქეობის უფლება მოიპოვა ჩვენში სიტყვა „ასლი“, როგორც რუსული копия-ს შესატყვისმა. თავდაპირველად ვინ ჩაიდინა ეს ცოდვა, არ ვიცი, მაგრამ ამ უამად, მგონია, ვერ იპოვით ჩვენში ვერც ერთს დაწესებულებას, სადაც „ასლი“ არ ხმარობდნენ „კოპიოს“ მნიშვნელობით. „ასლი“ კი ქართულად ნიშნავს დედანს, подлинник-ს და არა „კოპიოს“, რომლის ქართული შესატყვისია „პირი.“ ქართული სამართლის ერთ-ერთს ძეგლში სწერია: „ასლი და პირი ერთმანეთს შევამოწმე და თანასწორად არის გადმოწერილი“ („საქ. სიძვ.“ ტ. 1, № 248), ე, ი, დედანი და კოპიო შევადარეო.

4) სიტყვა неодолимость-ის მნიშვნელობით ქართულად დღემდის ხმარობენ სიტყვას „აუცილებლობა“, რასაც ჩვენ ვამჯობინეთ სიტყვა „გარდუვალობა“, რომელიც თავისი შინაარსული მნიშვნელობით ქართულადაც და რუსულადაც განსხვავდება იმ ცნებისაგან „აუცილებლობა“ რომ შეიცავს ქართულად სიტყვა „გადავლა“ (გარდავლა) ნიშნავს იმასვე, რასაც რუსული преодоление; ხალხში დღესაც გაიგონებთ: ცარიელ პურზე გადავივლიო (რუსი ამბობს—преоду) და ამიტომ неодолимость-ის შესატყვისად ჩვენ შევიტანეთ მასალაში სიტყვა „გარდუვალობა“. სიტყვა „აუცილებლობა“ კი ნიშნავს იმასვე, რასაც რუსული неизбежность (რასაც ვერ აიცილებ, ვერ გაეჭყვევი) და ნუ ავრევეთ ერთმანეთში. შინაარსული მნიშვნელობის მხრით ასეთსავე განსხვავებას ვხვდებით ლათინურს სიტყვებში (და აქედგან ფრანგულშიც) necessarius და inevitables.

5) ჩვენში აგრეთვე რუსულის გავლენით ამბობენ: ვინც არ უნდა იყვეს. ამის ნაცვლად (იხ. ზემოთ შენიშვნა 1) უნდა შემოვიღოთ: ვინგინდავინ იყოს. მაგ.: „აჟე

1929 წლის
თებრი

გობრძანებთ კარისა ჩვენისა ვეკილ-ვეზირნო, მდივანნო და სხვანო მოსაქმენო, ვინგინდავინ იყვნეთ და ანუ დღე-ის წალმა იქნებოდეთ... („საქ. სიძვ.“ ტ. 2, № 19).

6) *Купля-продажа*-ს შესატყვის იურიდიკულ ტერმინად ჩვენ ვამჯობინეთ „ნასყიდობა“, რომელიც სრულად გამოხატავს ვარიგების შინაარსს, ძველებშიც ყველგან, სადაც ხელი მიგვიწვდა, ამ ტერმინს ვხვდებით და შესაფერისი სიგელიც „ნასყიდობის წიგნად“ იწოდება. ოღონდაც, ტერმინიც „ყიდვა-გაყიდვა“ იმის მაჩვენებელია, რომ ერთმა იყიდა და მეორემ გაჰყიდა, მაგრამ მძიმეა, რთულია და ამიტომ „ნასყიდობა“ ვამჯობინეთ.

7) უცხოური სიტყვების მართებული დაწერილობისათვის ჩვენ „ქ“-ს და „თ“-ს ვხმარობთ იქ, სადაც დედანში *th* და *qu*, როგორც ეს მიღებულია სამეცნიერო-სატერმინოლოგიო კომისიისა და მთავარ სატერმინოლოგიო კომიტეტის მიერ (მაგ. ქვადრატი, ქვარტი, ქვარტალი, თეზისი, თეატრი, პათოსი და სხ.), მაგრამ არასგზით არ შეგვიძლია ვავიზიაროთ იმავე კომისიისა და კომიტეტის აზრი ზოგიერთი უცხოური სიტყვის ქართული დაწერილობის შესახებ. მაგალითისათვის აღვნიშნავ რამდენსამე სიტყვას: ტექნიკა, ქირურგია, ქრონომეტრი, ფსიქოლოგია, მექანიკა. ეს სიტყვები ნაწარმოებია ბერძნული სიტყვებისაგან: ტე-ხ-ნე, ხ-ეირ, ხ-რონოს, ფსი-ხ-ე, მე-ხ-ანე. როგორც ხედავთ, დედანში ყველგან ისმის „ხ“, გამოსათქმელადაც, განსაკუთრებით თანხმოვან ასოს მეზობლად, უკრო ადვილია და ვერ ვაგვიგია, რით არის გამოწვეული და გამართლებული „ხ“-ის „ქ“-ად დარბილება ქართულში. აბა სცადეთ, ხმაშიაწოლა წარმოსთქვიეთ „ტე-ქ-ნიკა“ და თქვენ უმაღვე შენიშნავთ, როგორ გემტვრევთ ენა და გიძნელდებათ სიტყვის თქმა, სატყვა „ტე-ხ-ნიკა“ კი სულ ადვილად და ძალდაუტანებლად გამოითქმის. ამიტომ, ჩვენის აზრით, ამ უცხოური სიტყვების ქართულ დაწერილობაში უნდა დავიცვათ „ხ“ და ვსწეროთ: ტეხნიკა, ხირურგია, ხრონომეტრი, ფსიხოლოგია, მეხანიკა.

სიტყვაში „ფსიხოლოგია“ ფარ-ი, როგორც ქანი სიტყვაში „ქსილოგრაფია“, გამართლებულია იმით, რომ დედანში ორსავე შემთხვევაში რთული ბგერაა, რომელიც ბერძნულადაც ისე გამოითქმის, როგორც ქართულად: „ფსი“ და „ქსი“, რაც რუსულისათვის შეუძლებელია.

ბევრია ისეთი უცხოური სიტყვა, სადაც დედანში „ქ“-ი ვვაქვს და ქართულად კი ეს „ქ“-ი რბილდება „ქ“-ად,—მაგ.: ინსტრუქცია, რედაქცია, კონსტრუქცია და სხ. ეს აიხსნება იმით, რომ ქართულში მაგარ „ქ“-ს მეზობელი მომდევნო „ც“-ი არბილებს და რამდენიც უნდა ვეცადოთ, ქართველის ენა ვერ იტყვის თავისუფლად: რედა-კ-ცია, ინსტრუ-კ-ცია და სხ.

8) როგორ უნდა ვსთქვათ ქართულად: კომუნალური, კომუნური თუ კომუნალი? ეს ზოგადი საკითხია უცხოური სიტყვისაგან ზედსართავის ქართულად მართებული წარმოებისა. თითოეულ ენას ხომ განსხვავებული დაბოლოება აქვს ზედსართავისათვის: რუსულს—*ный, вый* და სხ., ქართულს—ური, ული და სხვ., ფრანგულსა და ლათინურს—ალ, აღის და სხ. ეს დაბოლოება უერთდება არსებითი სახელის ფუძეს და ვღებულობთ ზედსართავს. რუსულში

ეს წესი თითქმის არ ყოფილა იმ თავითვე დაცული; რუსულმა ენამ უცვლელად მიიღო უცხოური ზედსართავი, რომელშიც უკვე იყო ამ უცხოური ენისათვის ზედსართავის სახასიათო დაბოლოება, მიუმატა მას რუსული ზედსართავის დაბოლოება და შეჰქმნა ზედსართავი, სადაც ორი დაბოლოებაა—რუსული და უცხოური. რუსული ენიდან კი ეს უჯერო წარმოება ჩვენ გადმოვიღეთ და ამ შეცდომას ქართულ ზედსართავებში დღემდის ვიმეორებთ. ამიტომ საჭიროა ზედსართავების წარმოებისას დავიცვათ მარტივი გრამატიკული კანონი: არსებითი სახელის ფუძეს მივუერთოთ ზედსართავის დაბოლოება და ვილაპარაკოთ და ვსწეროთ: კომუნ-ური ან სა-კომუნო (ან უცხოურად: კომუნ-ალი) და არა კომუნ-ალ-ური, რეგოლიუცი-ური და არა რეგოლიუცი-ონ-ური (ისე, როგორც ჯეროვნად ვსწერთ და ვამბობთ: ტრადიცი-ული და არა ტრადიცი-ონ-ური), ექსპერიმენტური და არა ექსპერიმენტ-ალ-ური, პროცეს-ური ან სა-პროცესო და არა პროცესუ-ალ-ური და სხ.

პატივცემული პროფ. გ. ახვლედიანი, რომელსაც ეკუთვნის ი. იმედაშვილის „უცხო სიტყვათა ლექსიკონის“ მესამე გამოცემა, თითქოს გრძნობს ქართულ ზედსართავების წარმოების ამ ნაკლს, როდესაც ამბობს ლექსიკონში: კომუნალური ან კომუნალიო, მაგრამ ამ ლექსიკონის თითქმის ერთად-ერთი უდიდესი ნაკლი სწორედ ის არის, რომ უცხოურ სიტყვათაგან ზედსართავების ქართულად წარმოებაში არ არის დაცული თანამიმდევრობით ზემოთაღნიშნული გრამატიკული კანონი.

პ. ქავთარაძე.

ზოგადი მოსაზრებანი პ. ქავთარაძის ზროვის შესახებ.*

ყველასათვის ცხადი და უდავო უნდა იყოს, რომ პ. ქავთარაძის ნაშრომი „ტერმინოლოგიის მასალისათვის“, რომელიც ჟურნალ „საბჭოთა სამართალში“ იბეჭდება, დიდათ საგულისხმოა, მნიშვნელოვანი და იუსტიციის მუშაკთათვის უაღრესად საჭირო. დღეს, როდესაც შესაძინევი ნაბიჯია გადადგმული ქართული ენის გაშალაშინებისა, ბუნებრივად ჩამოყალიბებისათვის და აგრეთვე სრულიად უფიც პირთა მხრივ მისი დამახინჯების წინააღმდეგ, აღნიშნულ ნაშრომს კიდევ მეტი მნიშვნელობა ეძლევა და ეს უფრო თვალსაჩინო გახდება, თუ გავითვალისწინებთ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ქართულ ენაში ბევრ უცხო სიტყვათა შემოღების სრულიად ახალ, ორიგინალურ ცდას. ამ მხრივ ყველაზედ უფრო გაბედული ნაბიჯი, თუ არ ვცდები, პ. ქავთარაძის მიერ არის გადადგმული, მაგრამ ბევრი მათგანი მიუღებელიც არის და ამიტომ ვფიქრობ არ იქნება ზედმეტი აღვნიშნოთ ჩვენი ჟურნალის ფურცლებზე ის გაუგებრობანი, რომელთაც იწვევს პ. ქავთარაძის მიერ ქართულ ენაზე ნათარგმნი უცხო სიტყვები.

ძიხსენებულ ნაშრომში იმდენმა უცხო სიტყვა იმეცვლელად, თავისი ძირითად ფესვის გამოუცვლელად დატოვებული ქართულ ენაზე რომ შეუძლებელი ხდება ყველა მათგანზე შეჩერება: მაგალითისათვის აღვნიშნავ „საბ-

*) ტერმინოლოგიის ყოველგვარი მასალა—განუზრებლად იმისა, თუ ვის ვაუთვნებს ის—ჩვენს ჟურნალში იბეჭდება დისკუსიის წესით. ამიტომაც სინთეზიკურად „კომპონეტ“ ოპიბრონილია. ტედ.

ქოთა სამართლის“ №№ 6 და 7-ში „ა“—ნზე მოთავსებულ მასალას, სადაც მოყვანილია სულ 178 სიტყვა და მათგან ერთი-ორი სიტყვა თუა გადმოქართულებული, თორემ დანარჩენი დატოვებულია უცხოთვე და ამ გარემოებას პ. ქავთარაძე იმით ხსნის, რომ „საერთაშორისო ტერმინების თარგმნას ზოგიერთ უკიდურეს შემთხვევის გარდა, ვერიდებით და ვამჯობინებთ ლათინურ ან ფრანგულ ტრანსკრიპციის გადმოქართულებას იმნაირივე უფლებითა და საფუძვლით როგორც ესთქვათ, ასეთი ტერმინი რუსებს და სხვებს თავის ენის ყაიდაზე გადაუღიათ.“ ეს დებულება ყოველივე კრიტიკის გარეშეა, რადგან,—1, ჩვენ უნდა ვეცადოთ ყოველი უცხო სიტყვა თავისი ნამდვილი შინაარსის დაუმახინჯებლად გადმოვიღოთ ქართული ენის თანაბარ ტერმინზე და უკიდურეს შემთხვევაში, როდესაც შეუძლებელი გახდება ერთი სიტყვის ბადალი სიტყვით გადმოქართულება და ამასთანავე ტერმინი ცოტათ თუ ბევრად საერთაშორისოთ პოპულარულია მხოლოდ მაშინ უნდა დაიტოვოს ის უცვლელად ქართულ ენაზე. პ. ქავთარაძე ამ ქეშმარიტების საგნებით საწინააღმდეგო მოსაზრებისა და ფიქრობს, რომ უცხო ტერმინის გადმოქართულება უკიდურეს შემთხვევაში უნდა მოხდეს და საერთოთ კი საჭიროა ის უცვლელად დაიტოვოს ქართულზე. უნდა ითქვას, რომ ეს დებულება მას ბოლომდე დაკული არა აქვს და ხშირია შემთხვევა, როდესაც ქართულ ენაზე მთლიანად მისაღები და ყველასათვის გასაგები პოპულარული უცხო სიტყვა მას შეცვლილი აქვს სრულიად მიუღებელ და დამახინჯებულ „ქართულით“, ამ პრინციპის საფუძველზე პატივცემული ავტორი სიტყვა „Амбар“-ს თარგმნის--„ამბარი“,--„Банда“--„ბანდი“, „Асигновка“--„ბარათაული“, „Кассировать“--„კასირება“, „Командирование“ — „კომანდირება“, „Инкриминировать“--„ინკრინირება“ და სხვ. და სხვ. ვფიქრობ კომენტარიები ზედმეტია (ყოველ შემთხვევაში ამის შემდეგ პ. ქავთარაძეს არავითარი საფუძველი არა აქვს გაიკვიროს, თუ რომ ჩვენ სასამართლოების განაჩენში კიდევ ამოიკითხავს რამეს ბრალდებულის „ვინაობის“ შესახებ იხ. „საბჭ. სამ.“ № 8). 2. რუსულ ენისათვის წაბძვა და მისი მიხედვით ქართულ ენაში უცხო სიტყვების შემოღება მაშინ, როდესაც სათანადო მოხდენილი შესატყვისი სიტყვა ჩვენს დედაენაში მოიპოვება, იქვს გარეშეა, სრულებით არ არის სავალდებულო. ჩვენი მდიდარი და კულტურული ენა არ საჭიროებს სხვა ენის მაგალითებით შევსება განვითარებას და ვფიქრობთ, რომ პ. ქავთარაძის ეს მოსაზრებაც არ გამოდგება დასასაბუთებლად იმისა, რომ ქართული ენა ასე უსაზღვროთა და განურჩევლად დაგამახინჯოთ უცხო სიტყვებით; 3. უდავოა, რომ არ არის დასაშვები, როდესაც მართლა საოცარ, ზღაპრულ და უსიცოცხლო ვითომდა ქართულ სიტყვებს ვიგონებთ ხოლმე ზოგიერთ უცხო სიტყვის თარგმნისათვის, ამ მიზნით ხშირად ვიჩიქნებით ძველ სიგელგ უჯრებში, ვპოულობთ რაღაც მისამგზავსებელ სიტყვებს და ასეთ მოქმედებას ვასაბუთებთ ისტორიული ძეგლების საფუძველზე, მაგრამ არც მეორე უკიდურესობაში გადავარდნაა მისაღები, როგორც იქცევა პ. ქავთარაძე, როდესაც თავის ნაშრომში მოთავსებულ თითქმის ყველა უცხო სიტყვას ის „საერთაშორისო ტერმინის“ მნიშვნელობას ანიჭებს.

სრულებით არ არის საჭირო საკითხისადმი ასე ფართოდ „საერთაშორისოდ“ მიდგომა, რადგან ქართულ ენას არავითარ ვითარ კარგს არ უქადის. მაგალითად, რა საერთაშორისო პრინციპები შეიღახება და ან რა დააკლდება ქართულ ენას, თუ სიტყვა „Командированный“ ჩვენ „მივლინებულით“ ვთარგმნით და არა „კომანდირებულით“, ერთი მითხარით, რა „საერთაშორისო ტერმინის მნიშვნელობა“ აქვს სიტყვა „Гимнастика“-ს, რომ მისი გადმოქართულება არ შეიძლებოდეს და გაბედულათ მისთვის ტანვარჯიშობის წოდება „გიმნასტიკის“ მაგიერ.

სამწუხაროთ როდესაც პ. ქავთარაძის ტერმინოლოგიის მასალას ეცნობით, უნებლიეთ ის აზრი იბადება, რომ საქმე გაქვთ „ესპერანტოს“ ლექსიკონთან, სადაც ევროპისა და აზიის ყველა ენებს საპატიო ადგილი აქვთ და მათ შორის კი ქართულ ენას ყველაზე უკანასკნელი. საკვირველი მდგომარეობა იქმნება—მაგრამ ფაქტია.

პ. ქავთარაძე ალბათ ფიქრობს, რომ არსებობს „საერთაშორისო“ ტერმინოლოგია და ამიტომ ავსებს ის ჩვენს ენას უამრავ უცხო სიტყვებით, მაგრამ ის შემცდარია, რადგან ასეთი ტერმინოლოგია არ არსებობს და ყოველი ერი ცდილობს გაამდიდროს ე. წ. „საერთაშორისო“ ტერმინების შემცირებით თავისი ეროვნული ენა. ეს გზა უნდა იყოს არჩეული ქართული ენის მიმართაც და ამით არა თუ შეიღახება მისი მეცნიერული ღირსება და დანიშნულება, არამედ გაცილებით წინ წაიწევს, ხალხი კულტურულად უფრო ამიღდება და მომავალი მთლიან საერთაშორისო კავშირის ღირსეული წევრი გახდება. ყოველ შემთხვევაში ტერმინოლოგიის მასალის დაგროვებისას ყველას უნდა ახსოვდეს ის უდავო დებულება, რომ ტერმინი ბუნდოვანი და აზრის დასაბუნებელი კი არ უნდა იყოს, არამედ სხარტი, ვასაგები და ფართო მასისათვის ადვილათ შესათვისებელი. ვფიქრობ, რომ პ. ქავთარაძეს შრომა მთლიანად ამ ქეშმარიტებას ვერ იზიარებს. ისიც უნდა ითქვას, რომ ნაკლის გარდა მოხსენებულ ნაშრომს დადებითი მხარეც აქვს.—მაგ., არის აქა იქ სიტყვები, რომლებიც მართლა ლამაზად და მოხდენილათ არის გადმოქართულებული, მაგრამ სამწუხაროთ ასეთი ძალზე მცირეა და მათზე შეჩერებაც კი არ ღირს, თუ რომ შემდეგ ანბანზე მაინც არ იქნა ეს ნაკლი შევსებული. ვამთავრებ რა ამით ამ წერილს, უფლებას ვიტოვებ პ. ქავთარაძის მიერ მთელი მასალის დაბეჭდვის შემდეგ შევხუო მას უფრო არსებითად.

ბ. ფურცხვანიძე.

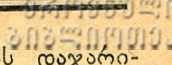
სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსის გაგარტივებისათვის*)

(დებულებანი მიღებული კომისიის მიერ)

1928 წ. მაისის 29, 30 და ივნისის 7-ს მოწვეული იყო სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. გამარტივებისათვის კომისია შემდეგი შემადგენლობით: თავმჯდომარე ა. ი. კაპარავა, წევრები: ხარაბაძე, ალხოვი, დადიანი, ორჯო-

*) ვათავსებთ რა კომისიის მიერ მიღებულ დებულებებს, ვთხოვთ იუსტიციის მუშაკებს გამოსთქვან თავისი აზრი.

რედაქცია.

ნიკიძე, პავლიაშვილი, მოისრაფეშვილი, აკოფოვი, კი-
ზირია, გრიჭურაშვილი, დანელია და ქორქაშვილი. კომია
სამ მოისმინა და განიხილა მ. ქორქაშვილის მოხსენებ
სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. გამარტივების შესახებ და მიიღო
შემდეგი დებულებანი:

1. დამამტკიცებელი საბუთების უზრუნველყოფა
მთლად გადაეცეს ნოტარიუსებს, რის გამო სამოქ. სამ-
საპრ. კოდექსიდან სრულებით ამოიშალოს XIV თავი
(124—128 მუხ.)

(დებულება მიღებულია ხმათა უმრავლესობით 11—1).

2. სასამართლო ბრძანების გაცემა ყველა შემთხვე-
ვაში შეიცვალოს ნოტარიუსის აღსრულების წარწერით,
რის გამო სამოქ. სამ. საპრ. კოდექსიდან სრულებით ამო-
იშალოს XXIV თავი (210—219 მუხ.)

(მიღებულია ერთხმად).

ამასთანავე შესაძლებლად იქნა ცნობილი, რომ აღ.
სრულების წარწერა უკეთდებოდეს სანოტარო წესით და-
მოწმებულ ყველა გარიგებას და არა მხოლოდ ისეთს
რომლისთვისაც კანონით სანოტარო დამოწმება სავალდე-
ბულოა.

(დებულება მიღებულია ხმათა უმრავლესობით 8—4)

3. სამკვიდრო ქონების გადასვლის შესახებ მოწმო-
ბის გაცემა გადაეცეს ნოტარიუსებს, რის გამოც სამოქ.
სამ. საპრ. კოდექსიდან ამოიშალოს 196 და 197 მუხ.,
მაგრამ მასთანავე შემოღებულ იქნეს წესი, რომლის ძა-
ლითაც იმ პირს, რომელიც თავის მემკვიდრეობის უფლე-
ბას აწყარებს სამკვიდროს დამტოვებლის ხარჯით რჩენა-
ზე, მოწმობა სამკვიდრო ქონების მასზე გადასვლის შესა-
ხებ შეიძლება მიეცეს მხოლოდ მის შემდეგ, რაც სასა-
მართლო, სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 234¹³ და 234¹⁴ მუხ
წესისამებრ, დადასტურებს იმ გარემოებას, რომ აღნიშ-
ნული პირი მოკლებულია შრომაუნარიანობას და მას არა-
ვითარი სახსარი არ მოეპოება, რომ გარდაცვალებული
ფაქტიურად და მთლად ინახავდა მას ერთი წლის გან-
ვავლობაში თავის სიკვდილამდე.

(დებულება მიღებულია ერთხმად).

4. უჯო უკვლად დაკარგულად და გარდაცვალებუ-
ლად აღიარება (სამ. სამ. საპრ. კოდ. 234¹¹, 234¹² მუხ.)
და იურიდიულ მნიშვნელობის ფაქტის დადასტურება (სა-
მოქ. სამ. საპრ. კოდ. 284¹³, 234¹⁶ მუხ.) დარჩეს სასა-
მართლოს ხელში.

(მიღებულია ერთხმად).

5. სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 3 მუხ. შეიცვალოს იმ
სახით, რომ სარჩელის მოთხოვნის გადიდება პროცესის
დროს ვერ შესცვლის საქმის ქვემდებარეობას, თუ მასთან-
ავე არ იცვლება სარჩელის საფუძველი, ხოლო უკეთუ
გადაწყვეტილება ასეთ საქმეზე გაუქმებულ იქნება, საქმე
ახლად განსახილველად გადაეცემა იმ სასამართლოს, რო-
მელსაც იგი უნდა დაქვემდებარებოდა ქვემდებარეობის
საერთო წესისამებრ.

(მიღებულია ხმათა უმრავლესობით 11—1).

6. დავაქრობასთან (сутяжничество) ბრძოლის მიზ-
ნით საკასაციო ინსტანციას უფლება მიეცეს საკასაციო
საჩივრის უშედეგოდ დატოვებასთან ერთად ისეთ შემთ-
ხვევაში, როდესაც იგი სცნობს, რომ საპივარი შეტანი-
ლია მხოლოდ პროცესის გასაქანურებლად, დასვას სა-

კითხი უსაფუძვლო საჩივრის შემომტან მხარის დაჯარი-
მების შესახებ ანდა სადისციპლინო წესით დევნის აღძ-
ვრის შესახებ იმ დამცველთა კოლეგიის წევრის ან იუ-
რისკონსულტის წინააღმდეგ, რომელიც იცავდა ასეთ სა-
ჩივარს.

(დებულება მიღებულია ხმათა 7—4 უმრავლესობით,
ერთმა თავი შეიკავა)—

წინადადება იმის შესახებ, რომ არა კეთილსინიდი-
სიერ მხარეს მიესაჯოს მოწინააღმდეგისათვის დაკარგულ
სამუშაო დროის ანაზღაურება.

(ერთხმად უარყოფილია)

7. სამ. სამ. საპრ. კოდ. 16 მუხ. შეიცვალოს იმ სა-
ხით, რომ დამოუკიდებელ საბიუჯეტო-სახარჯთაღრიცხვო
ერთეულად გამოყოფილ დაწესებულებას (სავადმყოფოს,
სასწავლებელს, აღმასკომის განყოფილებას და სხვა). მიე-
ნიჭოს უფლება დამოუკიდებლად იძიოს და პასუხი აგოს
სასამართლოში.

(დებულება მიღებულია ერთხმად).

8. სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 67 მუხ. შეიცვალოს იმ
სახით, რომ, უკეთუ მოსარჩლე სასარჩელო თხოვნას პი-
რადათ წეიტანს, სხდომის დღე მაშინვე დაინიშნება, იქ-
ვე ეცნობება სხდომის დღე მოსარჩლეს, რა გარემოებასაც
იგი დაადასტურებს თავის ხელის მოწერით, და, გარდა
ამისა, ისეთ შემთხვევაში, როდესაც დასაბარებელი პირე-
ბი იმავე თემის ფარგლებში სცხოვრობენ, სადაც მოსარჩ-
ლე სცხოვრობს, საქმეზე საჭირო ყველა უწყება იქვე გა-
დაეცემა მოსარჩლეს თემალმასკომისათვის ჩასაბარებლად.

(წინადადება მიღებულია ერთხმად).

9. პირველი შესატყობინებელი მოპასუხისათვის
შედგენილ უნდა იქნეს მიმართვის სახით. ამ მიმართვაში
აღინიშნება სასარჩელო განცხადების არსი და აგრეთვე
ის, რომ მოსარჩლემ უნდა წარმოადგინოს სხდომაზე ყვე-
ლა წერილობითი დამამტკიცებელი საბუთი, რაც მას მოე-
პოება სარჩელის გასაბათილებლად, და უკეთუ იგი მოით-
ხოვს მოწმის დაბარებას, წინასწარ, სხდომამდე, მან უნ-
და განაცხადოს, რა გარემოების დასადასტურებლად უნ-
და იყოს დაბარებული მისი მოწმე, ვინ არის იგი და სა-
და სცხოვრობს (სამ. სამ. საპრ. კოდ. 69 მუხ.). (მიღებუ-
ლია ერთხმად).

10. სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 81 მუხ. შეიცვალოს იმ-
ნაირად, რომ სახალხო მოსამართლეს ან სასამართლოს
თავმჯდომარეს მიენიჭოს უფლება ერთპიროვანად იმდე-
ნად მოამზადოს საქმე მოსასმენად, რომ სხდომის გადა-
დებას ადგილი ჰქონდეს მხოლოდ უკიდურეს შემთხვე-
ვაში (მიღებულია ერთხმად).

11. სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 83 მუხ. შეიცვალოს იმ-
ნაირად, რომ სამუშაო ხელფასისა და სარჩოს საქმეზე სა-
სამართლო ყველა ცალკე შემთხვევაში სვამდეს საკითხს
სარჩელის მხარეთა შუამდგომლობის გარეშე უზრუნველ-
ყოფის შესახებ (მიღებულია ერთხმად).

12. სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 176 მუხ. შეიცვალოს
იმ სახით, რომ სასამართლოს მიენიჭოს უფლება გამოი-
ტანოს გადაწყვეტილება დაუსაბუთებლად, ე. ი. ამა მუ-
ხლის „დ“ პუნქტის მოთხოვნის შეუსრულებლად, იმ პი-
რობით კი, რომ სახალხო მოსამართლე ან სამაზრო მო-
სამართლე ადგენდეს დასაბუთებულ გადაწყვეტილებას იმ

შემთხვევაში, როდესაც მხარე, რომელმაც საქმე წააგო, შუამდგომლობას აღძრავს დასაბუთებულ გადაწყვეტილების გასასაჩივრებლად მისთვის ასლის მიცემის შესახებ ან და როდესაც საქმე განსაჩივრებულ იქნება, დასაბუთებულ გადაწყვეტილებას ხელს მოაწერს მხოლოდ მოსამართლე, რომელიც სხდომაზე თავმჯდომარეობდა. (წინადადება მიღებულია ერთხმად).

13. წინადადება მიეცეს სასამართლოებს მტკიცეთ დიიცვან სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 177 მუხ. იმ მხრივ, რომ გადაწყვეტილების გამოცხადება გადაიდოს მხოლოდ იშვიათ შემთხვევაში (მიღებულია ერთხმად).

14. სამ. სამ. საპრ. კოდ. 188 მუხ. შეიცვალოს იმ მხრივ, რომ აღსრულების ფურცელი გაციემა აგრეთვე სასამართლოში მომხდარ შერიგების ძალითაც, მაგრამ იმ შეზღუდვით, რომ აღსრულების ფურცელი გაციემა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც მისი შესრულება არ არის დამოკიდებული ისეთ პირობებზე, რომელთა დადგომა დასამტკიცებელია (მიღებულია ხმათა უმრავლესობით 6—4).

15. აღსრულების ფურცელი მხარეთა შუამდგომლობით სასამართლოს შეუძლიან გადაუგზავნოს უშუალოდ, გადაწყვეტილების შემსრულებელს. (მიღებულია ერთხმად).

16. გაფართოვდეს საკასაციო ინსტანციის უფლებები იმ მხრივ, რომ მიენიჭოს უფლება არსებითად შესცვალოს განსაჩივრებული გადაწყვეტილება, როდესაც საქმის ფაქტიური მხარე ნათელია და არ მოითხოვს დამატებას (სამ. სამ. საპრ. კოდ. 246 მუხ.) (მიღებულია ერთხმად).

17. გადაწყვეტილებათა სისრულეში მოყვანა ქალაქში დაევალოს სასამართლოს აღმასრულებლებს, ხოლო სოფლად მილიციას, მაგრამ კერძო შემთხვევებში სასამართლოს მიეცეს უფლება რთულ გადაწყვეტილების სისრულეში მოყვანა სოფლადაც დაევალოს სასამართლოს აღმასრულებელს. (მიღებულია ერთხმად).

18. გადაწყვეტილება ისეთი გადახდევინების შესახებ, რომელიც მიმართულია სახელმწიფო და საზოგადოებრივ დაწესებულებასა და საწარმოს წინააღმდეგ, აგრეთვე ამ დაწესებულების თუ საწარმოს მუშა-მოსამსახურის წინააღმდეგ, სისრულეში მოჰყავს უშუალოდ ამ დაწესებულების კრედიტების განმკარგულებელს (სამ. სამ. საპრ. კოდ. 293 მუხ.) (მიღებულია ერთხმად).

19. სასამართლოს გადაწყვეტილებათა აღმასრულებლების მოქმედებათა სასყიდლის სისტემის შეცვლის საკითხის გამო ამორჩეულ იქნეს განსაკუთრებული კომისია ფინანსთა სახალხო კომისარიატის წარმომადგენლის მონაწილეობით (მიღებულია ერთხმად).

20. სამ. სამ. საპრ. კოდ. 23 მუხლი შეიცვალოს იმ მხრივ, რომ ერთპიროვან სასამართლოს დაუქვემდებაროს აგრეთვე საჩივარი გადაწყვეტილების აღმსრულებლის მოქმედებაზე და შუამდგომლობა გადაწყვეტილების განსაჩივრების ვადის განგრძობის შესახებ და სარჩელის უზრუნველყოფის თხოვნაც.

21. სამ. სამ. საპრ. კოდ. 30 მუხ. შეიცვალოს იმ მხრივ, რომ სარჩელი მიმართული მესაკუთრის სიკვდილის შემდეგ დარჩენილ ქონებაზე, შეჩერებულ უნდა იქნეს მემკვიდრეთა გამორკვევამდე.

22. სამ. სამ. საპრ. კოდ. 33 მუხ. შეიცვალოს იმ მხრივ, რომ დადგენილება საქმის გადატანის შესახებ ერთი სასამართლოდან მეორე იმავეგვარ სასამართლოში ერთი მაზრის ფარგლებში გამოაქვს სამაზრო მოსამართლეს, ხოლო დანარჩენ შემთხვევაში უზენაეს სასამართლოს პრეზიდიუმს.

23. სამ. სამ. საპრ. კოდ. 24 მუხ. შეიცვალოს იმ მხრივ, რომ სამაზრო მოსამართლეს გამონაკლის შემთხვევაში მიზანშეწონილების მოსაზრებით შეუძლიან გადასცეს სახალხო სასამართლოს განსახილველად ისეთი საქმე, რომელიც სამაზრო სასამართლოს ექვემდებარება.

24. სამ. სამ. საპრ. კოდ. 25 მუხ. მიეცეს მეტი სისწორე იმ მხრივ, რომ უზენაეს სასამართლოს პრეზიდიუმს ეკუთვნოდეს უფლება გადასცეს სამაზრო და სახალხო სასამართლოებს ისეთი საქმე, რომელიც უზენაეს სასამართლოს ექვემდებარება.

სამ. სამ. საპრ. კოდ. 49 მუხლს დაემატოს შენიშვნა, რომლის ძალითაც კერძო საჩივრის წარმართვის დროს ის სასამართლო, რომლის მოქმედებაზეც არის შეტანილი საჩივარი, დაურობს საჩივარს განსაჩივრებულ გადაწყვეტილების ასლს ან თავის განმარტებას საჩივრის შინაარსის გამო, ხოლო თვით საქმეს გადაგზავნის მართოდენ ისეთ შემთხვევაში, უკეთუ მიიღებს უმაღლესი ინსტანციის სათანადო წინადადებას.

სამ. სამ. საპრ. კოდ. 270 მუხლს დაემატოს შენიშვნა, რომლის ძალით არ შეიძლება განსაჩივრება სახალხო მოსამართლის გადაწყვეტილება აღმასრულებლის მოქმედებაზე შემოსულ საჩივრის შესახებ (მიღებულია ხმათა უმრავლესობით 7—3).

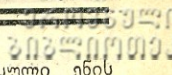
ბიზლიობრაჟია

პ. დერნბურგი. „პანდექტების“ ტომი პირველი. ლ. ანდრონიკაშვილს წინასიტყვაობით. ტფილისის უნივერსიტეტის გამოცემა 1928 წელი.

ჰენრიხ დერნბურგის ქართულად გამოცემა დიდ შრომას მოითხოვს. იურიდიული ტერმინოლოგიის სიღარიბე და მრავალ წყაროებთან შედარება მთარგმნელისა და რედაქტორისთვის მეტად არაზელსაყრელ პირობებს ჰქმნის. ვიდრე გამოცემას გავარჩევდეთ საჭიროა აღინიშნოს თვით ჰენრიხ დერნბურგის გამოცემის მიზანშეწონილება საბჭოთა უნივერსიტეტის მიერ.

ამკარაა, დერნბურგი საუკეთესო წარმომადგენელია ბურჟუაზიული სამოქალაქო სამართლის. ის ამ მეცნიერების ერთი უდიდესი თეორეტიკოსია, რომლის შრომებს ევროპული მნიშვნელობა აქვს და რომლებიც თარგმნილია ყველა ევროპულ ენებზე. თვით ავტორი არ უარყოფს იმ გარეუბნებს, რომ იურიდიული კვლევის დროს მხედველობაში უნდა გვექნეს სოციალური და სამრეწველო საკითხები, მაშასადამე მისი შრომა დამყარებულია ისეთ სოციალკონომიურ საფუძველზე, რომელსაც არაფერი აქვს საერთო საბჭოთა სინამდვილესთან. აქედან აშკარადვება მთელი იურიდიული ინსტიტუტის თავისებურობაც, რომელიც შეადგენს დერნბურგის კვლევის ობიექტს.

წინასიტყვაობია ავტორი პროფ. ლ. ანდრონიკაშვილი სამართლიანად აღნიშნავს: „ეს წიგნი დიდი ხანია, რაც საჭიროა წიგნათ გადაიქცა ყოველი განათლებული იურისტისათვის დასავლეთში. ის წარმოადგენს სახელმძღვანელოს, რომლითაც შესწავლის სამართალს არა მარტო ევროპის სტუდენტობა. მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენი სამართალი ძირითადად განსხვავდება დასავლეთ ევროპის სამართლისაგან, ჩვენთვისაც, დერნბურგის პანდექტების ზოგად ნაწილს სამოსწავლო პროგრამაში აქვს მნიშვნელობა. მასზე მიუთითებენ

ჩვენი სოციალისტური მწერლებიც, როგორც მაგ. გოიხბარგი, სტუჟიკა და სხ.

რაში მდგომარეობს ჩვენი უნივერსიტეტის სამოსწავლო პროგრამაში დერნბურგის „მნიშვნელობა“? დერნბურგი ორგვარ მნიშვნელობას იღებს ჩვენთვის: 1) ძირითადი, ზოგად იურიდიული ელემენტებისა და ცნებების შესწავლა, რომელიც საერთო აქვს ჩვენსა და ბურჟუაზიულ სამართლის სფეროებს, 2) სტუდენტ-იურისტისთვის ბურჟუაზიული სამართლის ყველაზე საუკეთესო თეორეტიკოსის გაცნობა. მხოლოდ ამ ორი თვალსაზრისით შეიძლება დერნბურგის გამოცემის გამართლება.

ყოველი სოციალური მეცნიერება განსაზღვრულ ეპოქაში ემსახურება ამა თუ იმ კლასის ინტერესებს, მაგრამ ამასთანავე ის რთხელ და სამუდამოდ სწყვეტს თავის სამეცნიერო კვლევა-ძიების ირითად ელემენტებს, ზოგად მეთოდურ ტენიკურ ცნებათა ბუნებას, რომელიც გამოსადეგი ხდება ამ მეცნიერების განვითარების შემდეგ პროცესში, როცა მას მეორე კლასი მოიხმარს. ამასთანავე ყოველი მეცნიერების განვითარება ჰგულისხმობს ერთ ეპოქაში მიცემული მეცნიერების მიღწევათა კრიტიკულ დაძლევას. რაც უმკმელოა უნდა ემყარებოდეს წასულ კვლევათა ზედმიწევნით შესწავლას. ამ მხრით დერნბურგის ქართულ გამოცემას უნდა მივსალმობთ.

შეიძლება ლაპარაკი მხოლოდ იმის შესახებ, რომ თავდაპირველად უმჯობესი იქნებოდა გამოცემულიყო ქართულად საბჭოთა სამოქალაქო სამართლის კურსი (თუნდ პროფ. გოიხბარგის) რომელიც სტუდენტს მისცემდა კურსის შესწავლის საერთო დასაყრდენს საბჭოთა სამართლის ბუნების გარკვევას და ამით დაეხმარებოდა მას კრიტიკულად აეთვისებია ისეთი ღრმა თეორეტიკოსი ბურჟუაზიული მეცნიერებიდან, რომელსაც წარმოადგენს დერნბურგი.

ამის გარეშე შესაძლოა ის დიდი ენერგია, რომელიც დახარჯულია დერნბურგის ქართულად გამოცემაზე სტუდენტობის მიერ ვერ იქნეს მიზანშეწონილად გამოყენებული, შესაძლოა სტუდენტი უპირველესად დაეწაფოს ქართულ ენაზე არსებულ ბურჟუაზიული

სამართლის თეორეტიკოსის შესწავლას და შემდეგ, რუსული ენის სუსტით ცოდნით, მან ვერ დასძლიოს საბჭოთა სამოქალაქო სამართლის კურსი, რაც გამოიწვევს მისი აზროვნების დაყენებას მთლიანად დერნბურგის სისტემის ქვეშ.

ამ სრულიად რეალური ს. ფრთხის აზორება შეიძლება თუ სახ. უნივერსიტეტი ახლო ხანში გამოუშვებს ქართულად საბჭოთა სამოქალაქო სამართლის კურსს, მას დაუდებს საფუძვლად პროგრამას და დერნბურგს მიაკუთვნებს შესაფერს და განსაზღვრულს ადგილს საბჭოთა უნივერსიტეტის პროგრამის გაშლაში.

ჩვენს მიზანს არ შეიძლება შეადგენდეს თვით დერნბურგის „პანდექტების“ კრიტიკული გარჩევა. საბჭოთა სამოქალაქო სამართლის თეორეტიკოსებს დიდი და ხანგრძლივი შრომა დასჭირდებათ იმისთვის, რომ დერნბურგი იქნეს კრიტიკულად გარჩეული და დაძლეული. ჩვენს მიერ, რეცენზიის პირობებში, ამ ურთულესი ამოცანის გადაჭრის ცდა სრულიად მოხსნილია.

ქართული თარგმანი შესრულებულია კოლექტიურად. წიგნი თარგმნილია კ. ჯავახიძის მიერ, რედაქცია ტექსტთან სისწორისა და ქართული ტერმინოლოგიის დაცვის მხრით ეკუთვნის პროფ. ლ. ანდრონიკაშვილს. წიგნის სხვადასხვა ტექსტთან შედარება (რუსულ-გერმანულ გამოცემებთან) და დამატებათა თარგმანი ეკუთვნის ფატმან გოკიელს. ენის სისწორის რედაქტორობა — პროფ. შ. ნუცუბიძეს და დოცენტ. ს. ყუხჩიშვილს. ასეთ კოლექტიური თანამშრომლობის მიზანი საცხებით გამართლებულია. ქართული გამოცემა დახვეწილი და კარგი ლიტერატურული ენით არის მოცემული. წიგნი თავისუსტულია — ქართული გამოცემების სენისაგან — კორექტურულ შეცდომათაგან. იურიდიული თერმინოლოგია, შემოსული ქართულ კანონმდებლობაში და იურიდიულ აზროვნებაში, დაცულია მთლიანად და სწორად. ასეთი დიდი შრომისთვის წიგნზე მომუშავე პირები დიდი მადლობის ღირსნი არიან. წიგნი შეადგენს 480 გვერდს. გამოცემულია სუფთად რიგიანი ხარისხის ქაღალდზე.

სერგო ამალღობელი.

კანონმდებლობის მიმოხილვა

ამიერ კავკასიის სსსრ კანონმდებლობა

1926 წ. ივნისის 6-დან ივნისის 30-მდე.

ფინანსები

О порядке составления, прохождения и рассмотрения государственного бюджета ЗСФСР на 1928-29 бюджетный год. (ა.-კ. ს. კ. ს-ის 1928 წ. ივნისის 7 დადგ. № 47 — „ზარ. ვოსტ.“ № 140, ივნისის 19).

მიღებულია ა.-კ. ს. ფ. ს. რ. ერთიანი სახელმწიფო ბიუჯეტის შედგენის, გავლისა და განხილვის შემდეგი წესი:

ა.-კ. ფ. ს. რ. სახ. ომსაბჭო არა უგვიანეს 1928 წ. ივნისის 20 იძლევა საერთო დირექტივების ა.-კ. ერთიანი სახელმწიფო ბიუჯეტის შედგენის თაობაზე შემდეგ საკითხების გამო: 1928-29 წ. ა.-კ. ერთიანი სახელმწიფო ბიუჯეტის და ფედერაციაში შემავალი რესპუბლიკების ბიუჯეტების შემოსავლისა და გასავლის შესაძლებელი ნამატისა, გასავლის განაწილებით უწყებათა ჯგუფებსა და მეურნეობის და კულტურის ცალკე დარგებზე, სამუშაო ხელფასისა და ადმინისტრაციულ ხარჯების გამოანგარიშებისა და ა.-კ. ბიუჯეტზე მყოფ დაწესებულებათა ქსელისა.

არა უგვიანეს 1928 წ. ივნისის 20 ა.-კ. ს. ფ. ს. რ.—ის სახ. კომსაბჭო დაადგენს იმ ხარჯების ნუსხას, რაც უნდა გადაიქვს ა. კ. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ადგილობრივ ბიუჯეტზე და ადგილობრივიდან სახელმწიფოზე.

ა.-კ. უწყებები და ფედერაციაში შემავალი რესპუბლიკები შეადგენენ თავის შემოსავლისა და გასავლის 1928-29 წ. ხარჯათღირცხვებს 1 მუხ. აღნიშნულ დირექტივების საფუძველზე და აგრეთვე 1928-29 წ. ხარჯათღირცხვების შედგენის, განხილვის და დამტკიცების წესების საფუძველზე, რომლებითაც გათვალისწინებულია ხარჯათღირცხვის შედგენის და განხილვის გამარტივებული წესი.

1928-29 წ. გასვლის საფინანსო ხარჯთ-აღრიცხვის, სამუშაო ხელფასის ნაწილს სახარჯთ-აღრიცხვა-საბიუჯეტო საბჭოში განხილვამდე წინასწარ განიხილავს: ა.-კ. ს. ფ. ს. რ. გაერთიანებული და ცენტრალური დაწესებულებათა—ა.-კ. შრომის სახ. კომ., ხოლო გაერთიანებულ უწყებათა—სათანადო რესპუბლიკის შრომის სახ. კომ., კუთვნილებისამებრ, ფინსახკომის, მუშგლეზინის, პროფსაბჭოს, სათანადო კავშირებისა და უწყებათა წარმომადგენლების მონაწილეობით; შემდეგ იგი გაიგზავნება სათანადო ფინსახკომში სახარჯთ-აღრიცხვა-საბიუჯეტო საბჭოში განსახილველად.

სახალხო მეურნეობის სამეურნეო და საოპერაციო გეგმები შედგენილ უნდა იქნეს ა. კ. ს. ფ. ს. რ. სახკომსაბჭოს მიერ დამტკიცებული სახალხო მეურნეობის საკონტროლო ციფრების საფუძველზე, ხოლო უფრო ზუსტი სახე მათ მიეცემათ მის შემდეგ, რაც ა.-კ. ც. ა. კ. ი დაამტკიცებს ა.-კ. ს. ფ. ს. რ.-ის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს.

საერთო საოპერაციო გეგმას დაამტკიცებს ა.-კ. ს. ფ. ს. რ.-ის სახკომსაბჭო.

გვინებლობა

О мерах поощрения строительства жилищ за счет частного капитала в ЗСФСР (ა.-კ. ს. კ. ს-ის 1928 წ. ივნისის 7 დადგ. № 50 — „ზარ. ვოსტ.“ № 143, ივნისის 22).

გაშოკემულია თანახმად ს. ს. რ. კავშირის ს. კ. ს-ის 1928 წ. აპრილის 17, ზემოაღნი. სახელწოდების, დადგ.

ა. კ. ფედერაციაში შემავალი რესპუბლიკების სახკომსაბჭოებმა უნდა განსაზღვრონ მინიმალური სივრცე-სიდიდე მსხვილ საცხოვრებელი სახლებისა, რომელთა მშენებლობა ანიჭებს მოქალაქეს და კერძო იურიდიულ პირს ზემოაღნიშნულ შეღავათებს.

ეს მუხ. აღნიშნულ მიზნისთვის ანიჭებს ისეთი სააქციო საზოგ. დაარსების ნებართვას, რომლის მოქმედების რაიონი არა სცილდება

ა.კ. ს. ფ. ს. რ. ფარგალს, იძლევა იმ რესპუბლიკის სახ. მეურნ. უმაღლესი საბჭო, რომლის ტერიტორიაზედაც უნდა იმყოფებოდეს საზოგადოების გამგეობა.

ასეთი საზოგადოების წესდებებს დაამტკიცებს სათანადო რესპუბლიკის სახ. მეურნ. უმაღლესი საბჭო.

ზემოაღნიშნულ სახლების შენების დროს დატულ უნდა იქნეს მომქმედი ტენიკური-საამშენებლო და სასანიტარო-საჰიგიენო ნორმებით.

ა.კ. ს. ფ. ს. რ-ში შემავალი რესპუბლიკების მთავრობებმა უნდა შეიტანონ თავიანთ კანონმდებლობაში ცვლილებანი ს. ს. რ. სახკომსაბჭოს ზემოაღნიშნულ დადგენილების 7, 8, 10, 11, 12 და 13 მუხ. შესაფერისად.

О налоговых льготах лицам, осуществляющим строительство крупных жилых домов. (ა.კ. ც. ა. კ-ისა და ს. კ. ს-ის 1928 წ. ივნისის 15 დადგ.—„ზარ. ვოსტ.“ № 147, ივნისის 27).

კერძო პირი, როგორც ფიზიკური, ისე იურიდიულიც, რომელიც ააგებს დიდ საცხოვრებელ სახლს, რომლის მინიმალური სივრცე-სიდიდე განსაზღვრულია სპეციალურ კანონში, განთავსდეს უნდა შენობებზე დაწესებულ ადგილობრივ გადასახადისაგან შენობის დამთავრების დღიდან სამი წლის განმავლობაში—მთლად, ხოლო აღნაგობის ხელშეკრულების დანარჩენ ვადის განმავლობაში—ნახევრად. ამავე წესით განთავსდეს იგი აგრეთვე რენტის გადახდისაგანაც, ფიზიკური პირი, რომელიც ააგებს ასეთ სახლს, განთავსდეს უნდა აგრეთვე საბინაო გადასახადისაგანაც.

О порядке утверждения уставов акционерных обществ, осуществляющих строительство крупных жилых домов. (ა.კ. ც. ა. კ-ისა და ს. კ. ს-ის 1928 წ. ივნისის 15 დადგ.—„ზარ. ვოსტ.“ № 147, ივნისის 17).

„სააქციო საზოგადოების წესდების დამტკიცების შესახებ“ ა.კ. ც. ა. კ-ისა და ს. კ. ს-ის 1923 წ. ივნისის 16 დადგენილების 2 მუხ. დამატა შენიშვნა, რომლის ძალითაც სათაურში აღნიშნულ საზოგადოების დაარსების ნებართვის მიცემა და მისი წესდების დამტკიცება მოხდება სპეციალურ კანონში განსაზღვრული წესით.

შ რ ო შ ა

О компенсации рабочих и служащих, участвующих в I-м Закавказском празднике физической культуры (ა.კ. ც. ა. კ-ის 1928 წ. ივნისის 20 დადგ.—„ზარ. ვოსტ.“ № 142, ივნისის 21).

ყველა მუშასა და მოსამსახურეს, რომელიც მონაწილეობას მიიღებს აღნიშნულ დღესასწაულში, შეენარჩუნება სამსახური და საშუალო ხელფასი.

საზოგადოებრივი

О ликвидации Закавказской междуведомственной комиссии по ведению метрической системы мер и весов при Высшем Экономическом Совете ЗСФСР (ა.კ. ს. კ. ს-ის 1928 წ. ივნისის 21 დადგ. № 52, —„ზარ. ვოსტ.“ № 146, ივნისის 26).

აღნიშნული კომისია გაუქმებული უნდა იქნეს 1928 წ. ოქტომბრის 1-დან, რა დროისათვისაც მან უნდა მოახდინოს თავისი საქმიანობის ლიკვიდაცია.

ს. ს. რ. კ. სახკომსაბჭოს 19-8 წ. მარტის 15 დადგ. მე-II კარის „ბ“ პუნ. გათვალისწინებულ საზომ-საწონთა მეტრიული სისტემის საბოლოოდ განმტკიცებისათვის საჭიროა ღონისძიებათა განხორციელება დაეკისრა შესაფერის სახელმწიფო დაწესებულებასა და საწარმოს და აგრეთვე კოოპერატიულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციას მათი სათავეში მდგომ პირთა პასუხისმგებლობით.

მეტრიული სისტემის საბოლოოდ განმტკიცების გეგმის განხორციელებისათვის მეთვალყურეობის გასაწევად ა.კ. ს. ფ. ს. რ უმაღლეს ეკონომიურ საბჭოსთან არსდება ინსპექტორის თანამდებობა, ხოლო ცალკე რესპუბლიკების ეკონომიურ საბჭოებთან-- ინსტრუქტორისა, რომელთა მუშაობასაც ხელმძღვანელობას უწევს აღნიშნული ინსპექტორი. მათ არა აქვთ თავისი აპარატი და სარგებლობენ: ინსპექტორი—ა.კ. საზომ-საწონთა პალატის, ხოლო ინსტრუქტორები—სათანადოდ ბაკოსი, ერევნის და ტფილისის საზომ-საწონთა შემამოწმებელი პალატის აპარატებით.

სამივე რესპუბლიკის ს. კ. ს-ოებმა უნდა გამოცენ დადგენილებები რესპუბლიკანური კომისიების I ოქტომბრიდან გაუქმების შესახებ.

ამავე დადგ. გაუქმებულია ა.კ. ს. ფ. ს. რ. სახკომსაბჭოს 1925 წ. ოქტ. 29 დადგ. № 53.

საპარტიველო ს. ს. რ. კანონმდებლობა
1928 წ. ივნისის 22-დან ივნისის 30-მდე.

მშენებლობა
1926-27 წლის სააღმშენებლო სეზონის შედეგების შესახებ. (საქ. ს. კ. ს-ის 1928 წ. მაისის 16 დადგ.—„კომუნისტი“, № 143, ივნისის 22).

ყველა სახალხო კომისარიატმა და ორგანიზაციამ, რომელიც კი აწარმოებს სააღმშენებლო მუშაობას ივნისის 15-სათვის უნდა წარმოუდგინოს საქ. ეკონომიურ საბჭოსთან არსებულ სააღმშენებლო-სატენიკო კომიტეტს დაწვრილებით ანგარიში სააღმშენებლო სეზონის შედეგების შესახებ, სადაც გაუქმებულ უნდა იქნეს მშენებლობის ძირითადი ელემენტები, როგორცაა მშენებლობაში მოთავსებული თანხების და შესრულებულ სამუშაოთა რაოდენობა, მეშახელისა და მასალის მიწოდების მდგომარეობა და სხვ.

სახალხო მეურნეობის უმაღლეს საბჭოს დავებულა წარუდგინოს ხოლმე აღნიშნულ კომიტეტს, დადგენილი წესით და ფორმით, ასლი აღმშენებლობის საანგარიშო მასალის ცნობებისა და ჯუღმლისა ს. ს. რ. კ. სახ. მეურნ. საბჭოს № 405 ბრძანების მოთხოვნათა მიხედვით.

სამოქალაქო სამართალი

სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსის 305 და 306 მუხლების შეცვლის შესახებ. (სრ. საქ. ც. ა. კ-ისა და ს. კ. ს-ის 1928 წ. აპრილის 25 დადგ.—„კომუნისტი“ № 146, ივნისის 26).

306 მუხლს დამატა შენიშვნა, რომლის ძალითაც უკეთეს მთავალის შეკრული ქონება იმ ვადაგადაცილებული სესხის გადასახდენებლად, რაც მოვალეს მიეცა სასოფლო-სამეურნეო და სარეწაო საკრედიტო კოოპერატიული ამხანაგობის მიერ, ამ ქონების შეკვრის დღიდან გაყიდვამდე უნდა განვლოს არა უმეტეს შვიდი დღისა.

306 მუხლის ახალი შენიშვნის მიხედვით სასამართლოს აღმსარულებელი წინა შენიშვნაში აღნიშნულ პირობებში ქონების საჯარო ვაჭრობით გაყიდვას გამოაცხადებს ერთი დღის შემდეგ იმ ვადის გასვლისას, რაც მოვალეს ნებყოფლობითი შესრულებისათვის მიეცა. **დაწესებულია მოქმედი ახალი წესი**

სამუშაო საათების განმავლობაში თათბირებისა და კრებების მოწვევის აკრძალვის თაობაზე გამოცემული დადგენილების გაუქმების შესახებ. (საქ. ს. კ. ს-ის 1928 წ. აპრილის 18 დადგ.—„კომუნისტი“ № 144, ივნისის 23).

დადგენილებით გაუქმებულია საქ. ს. კ. ს-ის 1928 წ. მარტის 10 დადგენილება, გამოქვ. გაზ. „კომუნისტი“-ს 1928 წ. 61-2104 №-ში.

ა რ ტ ე ლ ი

პასუხსაგებ შრომის ამხანაგობათა (არტელების) დებულების გაუქმების შესახებ (საქ. ს. კ. ს-ის 1928 წ. მაისის 16 დადგ. „კომუნისტი“, № 143, ივნისის 22).

დადგენილებით გაუქმებულია საქ. ს. კ. ს-ის მიერ 1923 წ. აგვისტოს 25 დამტკიცებული დებულება პასუხსაგებ შრომის ამხანაგობათა (არტელების) შესახებ.

სოციალური დახმარება

1928 წლის მაისში ხანძრისაგან დაზარალებული ქალ. ქუთაისის მოსახლეობისათვის საგადასახადო შეღავათების მინიჭების შესახებ. (სრ. საქ. ც. ა. კ-ისა და ს. კ. ს-ის 1928 წ. ივნისის 20, დადგ. № 40, —„კომუნისტი“, № 147, ივნისის 27).

მაისის ხანძრისაგან დაზარალებულნი განთავსდნენ უფლებულ არიან 1927-28 წ. რენტისაგან და გადასახადისაგან; შენობაზე, ოთხფენა საკონფლზე, სატრანსპორტო საშუალებაზე, ბაღსა და ბოსტანზე და ბინაზე, მათ მოეხსნა ყველა ადგილობრივი გადასახადის ნარჩენი 1926-1927 წლამდე, და აგრეთვე ჯარიმები, რაც მათზე ირიცხებოდა მაისის 1-თვის და რაც დადებულია აღმინისტრაციული წესით და სხ. სარეწაო და საშემოსავლო გადასახადების დებულებათა დარღვევისათვის. მაგრამ თანხები, რაც უკვე შეტანილია ზემოაღნიშნული გადასახადების გასასტუმრებლად, არ დაიბრუნება და არც გაიბრუნება.

შინაარსი: შრომის და იუსტიციის სახ. კომისარიატების დადგენილება.—იუსტიციისა და ჯანმრთელობის სახ. კომისარიატების ინსტრუქცია.—იუსტიციის სახ. კომისარიატების ცირკულარები №№ 17, 18, 19, 20.—უზენაეს სასამართლოს ცირკულარი №7—ამონაწერი უზენაეს სასამართლოს პლენუმის სხდომის ოქმიდან.

საქართველოს ს. ს. რ. შრომისა და იუსტიციის სახ. კომისარიატების დადგენილება

სახელმწიფო საწარმოებში ჩადენილი წვრილანი საფაბრიკო საქარხნო ქურდობისათვის გადასახდელის დადების შესახებ.

საქართველოს ს. ს. რ. სისხ. სამ. კოდ. 177 მუხ. „ზ“ პუნქტის შენიშვნის ძალით შრომისა და იუსტიციის სახალხო კომისარიატები ადგენენ:

1. სახელმწიფო საწარმოში მომუშავე მუშა ან მოსამსახურის მიერ თავის საწარმოში პირველად ჩადენილი წვრილანი საფაბრიკო-საქარხნო ქურდობა წარმოების მასალების ან იარაღებისა, თუ ნაქურდადის ღირებულება 15 მანეთს არ აღემატება, გამოიწვევს სადისციპლინო გადასახდელს ამა დადგენილების წესისამებრ.
2. ამა დადგენილებით დაწესებული პასუხისმგებლობა დაეკისრება მუშას ან მოსამსახურეს ისეთ შემთხვევაშიც, თუ მან ქურდობა ჩაიდინა თავის საწარმოში, სადაც მას შეეძლო შესვლა მხოლოდ იმ მუშაობასთან დაკავშირებით, რომელსაც იგი ასრულებს.
- სისხ. სამ. კოდ. 177 მუხ. „ზ“ პუნქტის შენიშვნა არ შეეფარდება მუშისა და მოსამსახურის მიერ ქონების მოპარვას ისეთ სადგომიდან, სადაც მას შეეძლო შესვლა თავის მუშაობის დამოუკიდებელი და საქმე ასეთ ქურდობის შესახებ განიხილება საერთო სასამართლო წესით.
3. ქურდობის ფაქტი დამტკიცებულად ჩაითვლება ისეთ შემთხვევაში, უკეთუ დამნაშავე დაპერილი იქნება დანაშაულის ადგილას ნაქურდადით ან, უკეთუ ქურდობა დადასტურდება სხვა უდავო და დამამტკიცებელი საბუთით და აგრეთვე ისეთი მოწმის ჩვენებით, რომელიც ქურდობას შეესწრო; ქურდობის ყოველ ცალკე შემთხვევაში უნდა აუცილებლად შესდგეს აქტი, რომელსაც ხელს მოაწერენ ადმინისტრაცია, მოწმეები და თანამოწმეები; ეს აქტი წარედგინება გასაცნობად ექვმიტანილს. აქტი უნდა შესდგეს დაუყოვნებლივ, ქურდობის აღმოჩენისთანავე.
4. სადისციპლინო გადასახდელის ღონისძიებას წარმოადგენს: ა) შენიშვნა, გამოცხადებული ამქარში და მთელ ქარხანაში, ბ) უფრო დაბალ თანამდებობაზე ჩამოყენება და გ) სამსახურიდან დათხოვნა.

შენიშვნა: დაბალ თანამდებობაზე ჩამოყენება შეიძლება მხოლოდ განსაზღვრული ვადით, არა უმეტეს ექვსი თვისა.

5. სადისციპლინო გადასახდელს დადებს საწარმოს ადმინისტრაცია. გადასახდელის დადების დროს უნდა, ყოველ ცალკე შემთხვევაში, მხედველობაში მიღებულ იქნეს ქურდობის მთელი ფაქტური გარემოება და ის, თუ რამდენად მძიმეა დანაშაული.
- სადისციპლინო გადასახდელის ამა თუ იმ ღონისძიების ამორჩევა, ამა დადგენილების მე-4 მუხ. თანახმად, მოხდება იმ გარემოებათა მიხედვით, რომელიც თან სდევს ქურდობას. ამორჩევა უნდა აუცილებლად დასაბუთებული იყოს.

უკეთუ დაქირავებული არ დაეთანხმება ადმინისტრაციის განკარგულებას, რომლითაც სადისციპლინო გადასახდელად მას გააფრთხილებს სამსახურიდან დათხოვნა, მას უფლება აქვს მოითხოვოს საქმის გადაცემა სასამართლოში და ადმინისტრაცია ასეთ შემთხვევაში ვალდებულია გადასცეს საქმე სასამართლოს, სასამართლო-კომისიის საქმე საწარმოებლად.

შენიშვნა: საქმის გადაცემა სასამართლოში ამა მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევაში შეაჩერებს ადმინისტრაციის განკარგულებას სამსახურიდან დათხოვნის შესახებ.

7. ადმინისტრაციის განკარგულება 4 მუხ. „ა“, „ბ“ და „გ“ პუნქტით გათვალისწინებული გადასახდელის დადების შესახებ დაქირავებულს შეუძლიან გაასაჩივროს მაღლა მდგომ ორგანოში, რომელსაც ემორჩილება გადასახდელის დამდები ადმინისტრაციის წარმომადგენელი.

უკეთუ ადმინისტრაციის განკარგულება გადასახდელის დადების შესახებ შეიცავს სისხლის სამართლის წესით სადგენელი ქმედობის ნიშნებს (ხელისუფლების ბოროტად გამოყენება, ხელისუფლების გადამტეხვა), ეს განკარგულება შეიძლება განსაჩივრებულ იქნეს პროკურორთან.

8. ისეთ შემთხვევაში, როდესაც საწარმოში მოპარული წარმოების მასალა ან იარაღი არ დაუბრუნდა საწარმოს, ადმინისტრაციას ეძლევა უფლება დაუკავოს დამნაშავეს მოპარულის ღირებულება სამუშაო ხელფასიდან.

9. დაევალოს პროკურატურის ორგანოებს განსაკუთრებითად ენერგულ თვალყურს იმას, რომ სახელმწიფო საწარმოთა ადმინისტრაციამ ამა დადგენილების წესისამებრ გადასახდელის დადების დროს მტკიცედ დაიცვას ამა დადგენილებით გათვალისწინებული წესი. კერძოდ პროკურატურამ უნდა ადგენოს თვალყურა იმას, რომ დამნაშავეს მის სამუშაო ხელფასიდან ეკავებოდეს, ამა დადგენილების მე-8 მუხ. თანახმად, სწორედ იმდენი, რამდენიც ნამდვილად ღირს მოპარული საგანი.

10. ამა დადგენილების ძალაში შესვლისთანავე ჩათვალეს გაუქმებულად შრომისა და იუსტიციის სახალხო კომისარიატების მიერ 1928 წ. იანვრის 9-ს თარიღით და № 1-ით გამოცემული დადგენილება „წვრილანი საფაბრიკო-საქარხნო ქურდობისათვის გადასახდელის დადების შესახებ“.

შრომის სახალხო კომისარი **ხ. თოდრია.**
იუსტიციის სახალხო კომისარი **ი. ვარძიელი.**
1928 წ. ივნისის 20/29.

ინსტრუქცია

იუსტიციის და ჯანმრთელობის სახალხო კომისარიატებისა „სისხლის სამართლის კოდექსის 199 მუხლის შეფარდების შესახებ“.

სისხლის სამართლის კოდექსის 199 მუხლის ძალით ექიმობა ხელობის სახით იმ პირთა მიერ, ვისაც არა აქვს საექიმო განათლების მიღების სათანადო მოწმობა, აგრეთვე სამედიცინო დარგის მუშაკის ისეთი საექიმო მუშაობა, რომლის უფლებაც მას არ აქვს, გამოიწვევს იძულებით მუშაობას ექვს თვემდე, ან ჯარიმას ხუთას მანეთამდე.

2) სისხლის სამ. კოდექსის 199 მუხლის პირველი ნაწილი გულისხმობს ისეთ პირებს, რომელთაც არ მიუღიათ სრული მედიკური განათლება და მიუხედავად ამისა მაინც ეწვევიან ხელობის სახით ხალხის მკურნალობას.

3) სისხლის სამართლ. 199 მუხლის მეორე ნაწილს მხედველობაში ჰყავს სამედიცინო დარგის მომუშავენი, რომლებსაც თუმცა მიღებული აქვთ ერთგვარი მედიკური განათლება, მაგრამ ეწვევიან ისეთ საექიმო პრაქტიკას, რომლის უფლებაც მათ არ აქვთ მინიჭებული მომქმედი კანონმდებლობით.

4) სრ. საქ. ცაკის და სახკომსაბჭოს 1927 წ. მაისის 20 თარიღის და № 50-ის დადგენილებაში „სამედიცინო დარგის მომუშავეთა პროფესიონალურ მუშაობისა და უფლება-მოვალეობათ შესახებ“, (კანონთა და განკ. კრ. 1927 წ. № 5 ც. 79) დაწერილებით არის განმარტებული სამედიცინო დარგის თითოეული მუშაკის უფლება-მოვალეობა.

5) ამ დადგენილებების ძალით სამედიცინო და საფარმაცევტო მუშაობის უფლებით სარგებლობენ თავის სპეციალობის ფარგლებში ისინი, ვისაც აქვს წოდება: ა) ექიმის, ბ) კბილის ექიმის, მ) ექიმის თანაშემწის, დ) ბებია ქალის, ე) ფარმაცევტის და ვ) სამედიცინო დისა.

ჩამოთვლილ პირთა შორის, იმ პირს, ვისაც ექიმის წოდება აქვს, ეძლევა ყველა უფლება საექიმო პრაქტიკისათვის მედიცინის ყველა დარგში და აგრეთვე უფლება იმსახუროს საექიმო და საადმინისტრაციო-საექიმო თანამდებობაზე. სამედიცინო დარგის დანარჩენ მომუშავეთა კი დაკისრებული აქვთ მხოლოდ განსაზღვრული მოვალეობის შესრულება მკურნალობის საქმეში.

6) საექიმო წოდების და საექიმო მუშაობის უფლება აქვს: ა) იმ ექიმს, რომელმაც დაამთავრა უმაღლესი სამედიცინო სასწავლებელი და მიიღო ექიმის წოდების დიპლომი, ბ) იმ ექიმს, რომელმაც დაამთავრა უნივერსიტეტი საზღვარ გარეთ, მიიღო იქ მედიცინის დოქტორის წოდების დიპლომი და ჩააბარა სათანადო გამოცდები ს. ს. კ.-ის ერთ-ერთ უნივერსიტეტში ან უმაღლეს საექიმო სკოლაში, უკეთუ იგი გამონაკლისის სახით არ იყო განთავსებული ასეთ გამოცდებისაგან ჯანსაჯომისარიატის და განათლების სახალხო კომისარიატის დადგენილებით.

7) ექიმს უფლება აქვს გააკეთოს ყოველგვარი ოპერაცია და იხმაროს ჰინაოზი (სათანადო სახელმწიფო სამკურნალო და სამეცნიერო დაწესებულებაში, ხოლო განსაკუთრებულ შემთხვევაში ბინაზედაც) ნარკოზი, ანესტეზია, ვაქცინა, შრატის და სხვა სამედიცინო საშუალება, რის ხმარებაც ნებადართულია სათანადო წესის მიხედვით.

8) სამედიცინო დარგის დანარჩენ (გარდა ექიმისა) მომუშავეების უფლება-მოვალეობა დაწერილებით განსაზღვრულია ცაკის და სახკომსაბჭოს ზემოდასახლებული დადგენილების (№ 50) 20-35 მუხლებში და ამიტომ მათ მიერ თავის მოვალეობის დარღვევათ ჩაითვლება და გამოიწვევს სისხლ. სამართლის კოდექსის 199 მუხლის შეფარდებას, მაგალითად, შემდეგი შემთხვევები, როდესაც: ა) კბილის ექიმი აწარმოებს კირურგიულ დახმარებას თავის სპეციალობის გარეშე, ან გამოსწერს რეცეპტს, აფთიაქიდან წამლის მისაღებათ კბილის მკურნალობის საჭიროებისათვის ჯანმრთელობის სახალხო კომისარიატის მიერ დაწესებულ სპეციალურ სიის გარეშე, ბ) ექიმის თანაშემწე გამოსწერს ისეთ ძლიერად მომქმედ წამლებს, რის უფლებაც მას არ აქვს თანახმად არსებული სიისა, ან გამოსწერს მაქსიმალურ დოზის მეტს, აწარმოებს რთულ ოპერაციებს და საერთოდ ეწევა ისეთ საექიმო დახმარებას, რის უფლებაც მას დებულების ძალით არ აქვს. გ) ბებია-ქალი, რომელსაც დებულების ძალით უფლება აქვს თავის ხინაზე ორსულს მისცეს მხოლოდ რჩევა-დარიგება, ლეზულობს თავის ბინაზე ორსულს სამშობიაროთ, ან ხელოვნურად მუცელს უშლის; დ) ფარმაცევტი მედიკამენტების დამზადების გარდა ეწევა წამლების რეცეპტებით გამოწერას და თვით აწარმოებს საექიმო მუშაობას; ე) სამედიცინო დაამზადებს რთულ და ძლიერად მომქმედ წამლებს კანონით განსაზღვრულ შემთხვევისა ან ექიმის ხელმძღვანელობის გარეშე ან და ხმარობს გამაფრთხილებელ და სამკურნალო შრატებს და ვაქცინებს დაწესებული სიის გარეშე.

9) უკეთუ ზემოაღნიშნულ (მუხლები 2,3 და 8) ქმედობას შედეგათ მოჰყვა ავადმყოფის მიძიმე დაავადება ან მისი სიკვდილი, შეფარდებული უნდა იქნეს სისხლის სამ. კოდექსის 148 და 156 მუხლი.

10) ის პირი, რომელიც საექიმო დარგის წოდების მოთვისების მიზნით ყალბ საბუთებს გააკეთებს, პასუხისმგებლობაში მიეცემა სისხლ. სამ. კოდექსის 71 მუხლის ძალით.

11) ამ ინსტრუქციის გამოცემის შემდეგ გაუქმებულად ითვლება იუსტიციის სახალხო კომისარიატის და ჯანსაჯომისარიატის მიერ 1925 წლ. ნოემბრის 3-ს გამოცემული ცირკულარი „უკანონო მკურნალობისათვის პასუხისმგებლობის შესახებ“.

იუსტიციის სახალხო კომისარი და რესპუბლიკის პროკურორი
ი. ვარძიელი.

ჯანმრთელობის სახალხო კომისარი **კუჭაიძე.**

1928 წლ. ივლისის 2

იუსტიციის სახალხო კომისარიატის ცირკულარები

ცირკულარი № 17

ყველა სახალხო სასამართლოს

შრომისა, იუსტიციისა და შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის 1926 წ. აგვისტოს 30-ის „სოციალური დაზღვევის ანარქების იძულებითი წესით გადახდევინების შესახებ“ ინსტრუქციის 12 მუხლის თანახმად (1926 წ. № 1516, „მოამბე“, გვ. 44-54) ისეთ შემთხვევაში, როდესაც საკრედიტო დაწესებულებებში შენახულ ანაბარზე გადახდევინების მისაქცევად საჭირო იქნება სასამართლოს ბრძანება, დამზღვევი სალაროს წარმომადგენელი ან შრომის ინსპექტორი დამზღვევი სალაროს სახელით მიმართავს სათანადო სასამართლოს, რომელიც ვალდებულია დააკმაყოფილოს ეს მოთხოვნა სასამართლოს ბრძანებისათვის მიღებული წესისამებრ.

მიუხედავად ამისა, იუსტიციის სახალხო კომისარიატში შემოსული ცნობებით, ბევრი სახალხო მოსამართლე არ ასრულებს აღნიშნულ მოთხოვნას და უარს ეუბნება დამზღვევი სალაროს წარმომადგენელს და შრომის ინსპექტორს სასამართლო ბრძანების გაცემაზე აღნიშნულის გამო იუსტიციის სახალხო კომისარიატი წინადადებას გაძღვეთ მტკიცედ დაიცვათ 1926 წ. აგვისტოს 30-ის ინსტრუქციის 12 მუხლი და დაუყოვნებლივ მისცეთ დამზღვევი სალაროს წარმომადგენლებს და შრომის ინსპექტორებს სასამართლო ბრძანება დამზღვევი სალაროს მოვალეთა მიერ ამა თუ იმ საკრედიტო დაწესებულებებში შენახულ ანაბარზე გადახდევინების მისაქცევად.

გარდა ამისა, თუ დამზღვევი სალაროს წარმომადგენელი ან შრომის ინსპექტორი მოსთხოვს სახალხო სასამართლოს მოწმობას საკრედიტო დაწესებულებებიდან ცნობის მისაღებად იმის შესახებ, ინახება თუ არა ამ დაწესებულებაში მოვალის ანაბარი, სახალხო სასამართლოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეუძლიან დააკმაყოფილოს ეს შუამდგომლობა, თუ ამ საკრედიტო დაწესებულების წესდებაში გათვალისწინებულია სასამართლოს მოწმობით ასეთი ცნობების გაცემა.

იუსტიციის სახალხო კომისარი **ი. ვარძიელი.**
სასამართლოს მმართველობის განყ. გამგის მოვალ. აღმ.
თ. შავიშვილი.

1928 წ. ივნისის 28

ცირკულარი № 18

ყველა სამაზრო და სახალხო სასამართლოს და ასლი: უზენაეს სასამართლოს და აჭარის, აფხაზეთის და სამხრეთ-ოხეთის იუსტიციის სახალხო კომისარიატებს. ისეთ დანაშაულთან ბრძოლის შესახებ, რაც საგვარეულო ყოფა-ცხოვრების ნაშთს წარმოადგენს.

ამა წლის მაისის 1-ლს ძალაში შევიდა ახალი სისხლის სამართლის კოდექსი და მასთან ერთად დებულება იმ დანაშაულთა შესახებ, რაც საგვარეულო ყოფა-ცხოვრების ნაშთს წარმოადგენს. ამ უკანასკნელი აქტით კანონმდებლობამ ბრძოლა გამოუცხადა 1) ქალის დაჩაგვრას დამამცირებელი ჩვეულებებით (ადათით) როგორც: საცოლოს გ. მოსასყიდელის მიღება (ყალიბი, ირადი, ნაჩვლაში), ქალის იძულებით გათხოვება, მისდაუნებურად, ქორწინება ისეთ პირთან, ვისაც საჭიროწინა ასაკამდე არ მიუღწევია ან იძულება ასეთი ქორწინებისათვის, ქალისათვის თავისუფლად გათხოვების აკრძალვა, ორცოლიანობა ან მრავალცოლიანობა სარწმუნოებრივ-ყოფა-ცხოვრებითი ჩვეულების ნიდაგზე და 2) სისხლის აღების ადათით ჩადენილ მკვლელობასთან. დებულებით მიღებულ სოციალური დაცვის ღონისძიებათა მიზანია საფლის სოციალური ყოფა-ცხოვრების გაჯანსაღება და მისი შეგუება სახელმწიფო და საზოგადოებრივ ცხოვრების ახალ ფორმებთან.

განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს საცოლოს გამოსასყიდელის მიღების ადათის აღმოფხვრას (ყალიბი, ირადი, ნაჩვლაში), ვინაიდან 1) იგი წარმოადგენს ქალით სამარცხვინო ვაჭრობას, 2) მეტად საზარალოა ქონებრივად, 3) ქალის გატანებაზე უარის თქმა, მის შემდეგ, რაც ყალიბი გადახდილია, იწვევს სისხლის

დადგინდა, 4) ხშირად საქმროს არ ძალუძს ყალიბის გადახდა, ამის გამო იგი იტაცებს ქალს, ამას კი მოსდევს სისხლის ღვრა და მკვლელობა; ყოველგვარ ხელს უწყობს ყაჩაღობის და სისხლის აღების განვითარებას.

ყალიბის ადათი წარმოადგენს ყველაზე სერიოზულ დაბრკოლებას ქალის განთავისუფლების საქმეში და ამიტომ იგი უნდა ჩაითვალოს სოფლისა და მის ყოფაცხოვრების გამწვანებელ მთავარ ბოროტებად.

კანონით გათვალისწინებული სოც. დაცვ. ღონისძიებანი მხოლოდ მაშინ მიღწევენ თავის მიზანს, თუ მათთან ერთად ადგილებზე გაჩაღდება კულტურული პროპაგანდა იმის შესახებ, თუ რა ზიანი მოაქვს ქალის დამჩაგრეულ ადათებს და რა მნიშვნელობა აქვს ქალის განთავისუფლებას სოფლის ეკონომიური და კულტურული კეთილდღეობისათვის. საბჭოთა პოლიტიკის ღონისძიებათა ცხოვრებაში გატარება მოითხოვს ადგილობრივ ძალთა გაერთიანებას და მათ მჭიდრო შეკავშირებას ქალის ეკონომიური და ზნეობრივ მონობისაგან დასახსნელად.

იმისათვის, რომ სასამართლო ორგანოების მუშაობამ ნაყოფი გამოიღოს, მათ აქედანვე უნდა იზრუნონ მთლიანი ფაქტის შექმნისათვის სოფლის ძველ წყობასა და იმ ადათებთან საბრძოლველად, რომელნიც ხელს უშლიან სოფლის კულტურულ ზრდას.

იუსტიციის სახ. კომისარიატი, ითვალისწინებს რა სასამართლო ორგანოებზე დაკისრებული ამოცანების განსაკუთრებულ მნიშვნელობას სოფლის ყოფა-ცხოვრების გაჯანსაღების საქმისათვის, წინადადებას გაძღვეთ სამაზრო ცენტრებში დაკვირვით წესით მოაწყობთ თათბირები ადგილობრივ სახალხო განათლების განყოფილების, ქალთა განყოფილების, ადმინისტრაციულ განყოფილების და სხვა დაინტერესებულ დაწესებულებათა და ორგანიზაციათა წარმომადგენლებისა და მუშ. და გლეხ. კორესპოდენტების მონაწილეობით. ამ თათბირებზე უნდა გამოიმუშავოთ შეერთებული მუშაობის გეგმა სასტიკი და საზიანო ჩვეულებების აღმოსაფხვრელად კულტურული და რეპრესიული ღონისძიებათა საშუალებით. ეს მუშაობა შემდეგში მტკიცედ და სისტემატიურად უნდა ტარდებოდეს როგორც ცენტრში ისე ადგილებზე, თანაც გამოყენებულ უნდა იქნეს ყოველი შესაძლებლობა საბჭოთა ხელისუფლების მიერ დასახული მიზნების განსახორციელებლად, რისთვისაც უნდა იმართებოდეს მოხსენებები ადათების მევენებლობის შესახებ, ქალის განთავისუფლების მნიშვნელობის შესახებ, იმის შესახებ, თუ რა ბოროტებას წარმოადგენს სოფლად ამ მანვან ადათების დამცველი კულტის მსახური და სხვ., ამასთანავე საჭიროა იმართებოდეს საჩვენებელი პროცესები ისეთი დანაშაულის საქმეებზე, რაც საგვარეულო ყოფაცხოვრების ნაშთს წარმოადგენს და ამ პროცესებზე სახ. მსაჯულებად მოწვეულ უნდა იქნენ უფრო შეგნებული აქტიური გლეხი ქალები, ხოლო საზოგადო ბრალმძებლად—გამოცდილი აგიტატორები—პარტიის წევრები და ამრიგად სასამართლოს სხდომის დარბაზში უნდა გადაიკეცეს კულტურული პროპაგანდის კერად. საორგანიზაციო თათბირების ოქმის ასლები უნდა გადაეგზავნოს სასამართლო მმართველობის განყოფილებას ი. ს. კ. კოლეგიისათვის მოსახსენებლად.

ამასთან ერთად წინადადება გეძლევათ: სამაზრო და სახალხო სასამართლოა მუშაობის საკვარტალო ანგარიშებში შეიტანოთ ცნობები იმის შესახებ, თუ როგორ მიმდინარეობს ბრძოლა ყოფაცხოვრების ნაშთ-ბოროტებასთან.

იუსტიციის სახალხო კომისარიატი, აღნიშნავს რა ქვემდებარე ორგანოების საყურადღებოდ მომავალი კამპანიის უაღრესად დიდ მნიშვნელობას საგვარეულო ყოფა-ცხოვრების ნაშთ-დანაშაულთან ბრძოლის საქმისათვის, მოუწოდებს ყველა სასამართლო მუშაკს მთელი თავისი ენერგიით შეუდგეს ჩამორჩენილი ხალხის ყოფა-ცხოვრების კულტურულ გაჯანსაღებას.

იუსტიციის სახალხო კომისარი—**ი. ვარძიელი**

სასამართლო მმართველობის განყ. გამგის მოვალ. აღმ.
თ. შავიშვილი.
1928 წ. ივნისის 29.

ციკაქულარი № 19

ყველა სახალხო სასამართლოს. ასლი: მაზრის სასამართლოებს.

კომისარიატში მიღებულ ცნობებით ზოგიერთი სახ. სასამართლოები საღვრბო გამოსაღების და სასამართლოს ბაჟის მცირე თანხების ნარჩენების გადახდევინების შესახებ დადგენილების გამოტანის შემდეგ, იმის მაგივრად, რომ გადასახადთა დებულების 45 მუხ. და საკავშირო ფინსახკომის 1924 წ. 27 მაისის 854 № ცირკულარის თანახმად ჩამოსწრონ თვით დადგენილებაში აღნიშნით, როცა ეს თანხა არ აღემატება ერთ მანეთს, აწარმოებენ მიმოწერას ნარჩენთა შესაკრფელად, რაზედაც გაცილებით მეტს ხარჯავენ, ვიდრე შესაკრფეი თანხები. ამიტომ იუსტიციის სახალხო კომისარიატი წინადადებას გაძღვეთ შემდეგში სწორად ინტელმძღვანელოთ გადასახადთა დებულების მე-45 მუხლის და საკავშირო ფინსახკომის 1924 წ. 27 მაისის 854 № ცირკულარით.

იუსტიციის სახალხო კომისარის მოად. **ურუშაძე.**
სასამართლოს მმართველობის განყ. გამგის მოვ. აღ.
შავიშვილი.
1928 წ. ივლისის 4

ციკაქულარი № 20

ყველა სახალხო სასამართლოებს. ასლი: მაზრის და უზენაეს სასამართლოებს, აფხაზეთის, აჭარისტანის და სამხრეთ ოსეთის იუსტახკომებს.

როგორც ირკვევა სასამართლოების პრაქტიკიდან ისეთ საქმეებზე, რომელიც ეხება დანაშაულს გათვალისწინებულ ს. ს. კ. 112 მ-ში (უსწორო საზომ-საწონის ხმარება) სასამართლოები საქმის განხილვის დროს მოითხოვენ ხოლმე ზომა-წონის პალატიდან უსწორო სასწორების სასამართლოში გადმოგზავნას, როგორც ნივთიერ დამამტკიცებელ საბუთის. ზომა-წონის პალატა კი ვერ უდგენს სასამართლოს უსწორო სასწორს, რადგანაც ზოგიერთი მათგანი იმდენათ დიდია, რომ მათი სასამართლოში წარდგენა მოუხერხებელია და დიდ ხარჯებსაც იწვევს, გარდა ამისა თვით სასწორების გადაგზავნა სასამართლოში ზედმეტიც არის, ვინაიდან შემოწმება (ექსპერტიზა) ამ სასწორების უნდა ხდებოდეს და ხდება კიდევ ზომა-წონის პალატაში და არა სასამართლოში.

ამისდა მიხედვით გეძლევათ წინადადება ამ გვარ საქმეების განხილვის დროს ინტელმძღვანელოთ შემდეგით:

- 1. უკეთეს საქმე აღძრულია ზომა-წონის პალატის მიერ და ეხება უსწორო სასწორის ან საზომის ხმარებას, რომელზედაც მოიპოება საზომ-საწონ პალატის მიერ შედგენილი საექსპერტიზო აქტი, ასეთ შემთხვევაში საზომ-საწონის გამოთხოვნა სასამართლოში საჭიროებას არ წარმოადგენს.
- 2. სახალხო სასამართლომ არ უნდა მოითხოვოს ნივთიერი დამამტკიცებელი საბუთის წარდგენა იმ შემთხვევაშიაც, როდესაც საზომ-საწონ პალატის მიერ მოხდენილ რევიზიით აღმოჩენილი არს მყიდველის დატყუება გამოცდველის მიერ სასწორის უსწოროთ ხმარებით, უკეთეს საქმე დანაშაულის მიმართ აღძრული იქნება ზომა-წონის პალატის მიერ სათანადო აქტის თანდართვით.

იუსტიციის სახალხო კომისარის მოადგილე **ურუშაძე.**
სასამართლოს მმართველობის განყ. გამგის მოვალ. აღმ.
თ. შავიშვილი
1928 წ. ივლისის 4.

უზენაეს სასამართლოს

ციკაქულარი № 7

ყველა სასამართლოებს.

შემჩნეულია, რომ უზენაეს სასამართლოს საკასაციო საკრებულოში შემოსულ საქმეებს როგორც სამოქალაქის ისე სისხლის სამართლისას დართული აქვთ საქმეში მქონე საბუთების აღწერილობითი ფურცლები—მაშინ როდესაც საქმეები არსებულ წესის თანახმად სათანადოდ დანუმრული და ზონარ გაყრილია;

მოხსენებული გარემოება ე. ი. საქმეში ნუმერაციისა და ზონარის არსებობისას—აღწერილობითი ფურცლის წარმოებაც სრულიად უსაფუძვლო და გამოუსადეგარია, ამ წესს არავითარი ნაყოფი არ მოაქვს და კანცელარიის თანამშრომლებს კი ძალზე დიდ დროს ათმევს. იმ საქმეების განხილვამ და წარმოებამ, რომელთაც არ ახლავთ თან აღწერილობითი ფურცლები—დაგვარწმუნა, რომ საქმის ფურცლების მარტივი ნუმერაცია და ზონარის გაყრა—სრულიად საკმარისია ყოველგვარ გაუგებრობის ასაცილებლად, მაშინ როდესაც პარალელურად აღწერილობითი ფურცლების შედგენა—არა რაციონალური და გაუთვალისწინებელი შრომაა სასამართლოს ტენიკური თანამშრომლებისათვის; აღნიშნულ მოვლენის ასაცილებლად და კანცელარიის ზედმეტ უშიზნო მუშაობისაგან განტვირთვის მიზნით—წინადადება გეძლევათ ამიერიდან საქმის ნუმერაციასთან ერთად აღარ აწარმოოთ საქმეში მქონე საბუთების აღწერილობითი სიის შედგენა, რა წესიც ექვ გარეშეა შესამჩნევ შრომას მოაცილებს სასამართლოს თანამშრომლებს და ეს გარემოება კი თავის მხრივ მოსპობს საქმის გაკვიანურების ერთ ერთ მიზეზს.

უზენაეს სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილე

ბ. ხარაბაძე.

1928 წ. ივნისის 29.

ს ა მ მ ა რ თ ლ ო ს

ბ. ს. ს. რ. უზენაეს სასამართლოს პრეზიდიუმის სხდომის 1928 წ. 16—18 ივნისის ოქმიდან.

უზენაეს სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილის წინადადება, რომ ზედამხედველობის წესით გადასინჯულ იქნეს ტფილისის საბინაო სასამართლოს 1925 წლის 28 ნოემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე კოლექტიური საჩივრისა გამო ტროცკის ქუჩაზე № 3 სახლის მცხოვრებლებისა ელისაბედ პეტროსიანცთან ბინიდან გამოსახლების შესახებ.

მომხს. ს. ხარაბაძე.

მოპასუხე ელისაბედ პეტროსიანი გამოსახლებული არის ბინიდან, რომელიც ეჭირა მას ტროცკის ქუჩაზე № 3 სახლში, ტფილისის საბინაო სასამართლოს 1925 წ. 28 ნოემბრის გადაწყვეტილებით; აღნიშნული გადაწყვეტილება დამტკიცებულია აღმოსავლეთ საქართველოს ყოფილ ოლქის სასამართლოს საკასაციო საკრებულოს 1926 წ. 24 თებერვლის დადგენილებით; სასამართლოს გადაწყვეტილება ეყრდნობა ტფილისის მეორე უბნის სახალხო სასამართლოს 1925 წლის 22 24 ივნისის განაჩენზე, საქმეზე ელისაბედ პეტროსიანცის ბრალდებისა გამო ტროცკის ქუჩაზე № 3 სახლის მდგმურების სისტემატიურად შეურაცყოფაში, რომელიც მოქ. პეტროსიანცის გამოსახლებაზე გამოტანისას კიდევ არ იყო ძალაში შესული და შემდეგ კი აღმოსავლეთ საქართველოს ყოფილ ოლქის სასამართლოს საკასაციო საკრებულოს 1925 წლის 29 ივნისის დადგენილებით გაუქმებული იქნა და თვით საქმე კი სასამართლოს 1928 წლის 29 მარტის დადგენილებით წარმოებით მოისპოა ქალთა ანისტიის შეფარდებით, ამ გვარად სასამართლოს გადაწყვეტილება პეტროსიანცის ბინიდან გამოსახლების შესახებ, როგორც საუფუძვლო მოკლებული, ვერ დარჩება ძალაში და უნდა გაუქმდეს—დაადგინა:

ტფილისის საბინაო სასამართლოს 1925 წლის 28 ნოემბრის გადაწყვეტილება სარჩელისა გამო ტროცკის ქუჩაზე № 3 სახლის მდგმურებისა ელისაბედ პეტროსიანცთან ბინიდან გამოსახლებაზე დამტკიცებული აღმოსავლეთ საქართველოს ყოფილ ოლქის სასამართლოს საკასაციო საკრებულოს 1926 წლის 24 თებერვლის დადგენილებით, გაუქმდეს და საქმე წარმოებით მოისპოს, როგორც უკანონო აღძრული.

გენილებით, გაუქმდეს და საქმე წარმოებით მოისპოს, მოპასუხე ელისაბედ პეტროსიანი, როგორც თავის ბინიდან უკანონო გამოსახლებული, ჩასახლებულ იქნეს თავის ბინაში ტროცკის ქუჩაზე სახლში № 3, ხოლო ვინც ამ ბინაში აღმოჩნდება, მას მიეცეს ბინის საშოვრად ორი თვე, რის შემდეგ ის გამოსახლებულ იქნეს და ბინა გადაეცეს ელისაბედ პეტროსიანის მფლობელობაში. მიეცეს პასუხისმგებაში დისციპლინარული წესით მოსამართლე ქორიძე, რომელმაც გამოიტანა გადაწყვეტილება ელისაბედ პეტროსიანის ბინიდან გამოსახლების შესახებ და აღმოსავლეთ საქართველოს ყოფილ ოლქის სასამართლოს საკასაციო საკრებულოს შემადგენლობა, რომელმაც დაამტკიცა სასამართლოს არა სწორი გადაწყვეტილება.

ს ა მ მ ა რ თ ლ ო ს

ბ. ს. ს. რ. უზენაეს სასამართლოს პრეზიდიუმის სხდომის 1928 წ. 13—14 ივნისის ოქმიდან № 18.

უზენაეს სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილის წინადადება, რათა გადასინჯულ იქნეს ზედამხედველობის წესით მეტუთე უბნის სახალხო სასამართლოს 1928 წლის 9 მაისის განაჩენი ბრალდებისა გამო ჯამილ მამედოვისა სისხ. სამ. კოდ. 177 მუხლით გათვალისწინებულ დანაშაულში და იმავე სასამართლოს 1928 წლის 31 მაისის გადაწყვეტილება ჯამილ მამედოვის სხვადასხვა ნივთებზე საკუთრების უფლების ცნობის შესახებ. მომხს. ს. ხარაბაძე.

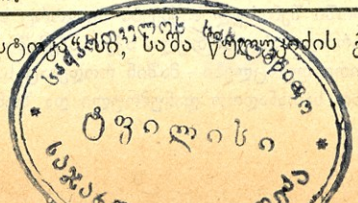
სასამართლოს 1928 წ. 9 მაისის განაჩენი არ შეეფერება საქმის ფაქტიურ მასალას და ეწინააღმდეგება საქმის გარემოებას, ვინაიდან, როგორც ოქმიდან სჩანს ბრალდებულ ჯამილ მამედოვს სადგურ ზესტაფონში მორიგე ქმედის შეკითხვაზე, თუ რა აქვს მას, მამედოვს, ტომარაში, განუშარტავს, რომ „აქვს 15 თუ 16 წყვილი აზიური ჩეკები“ და სხვა ნივთები კი ვერ დაუსახელებია, რაც დაუშვებელია, თუ დავეთანხმებით ბრალდებულის ჩვენებას, რომ, ვითომდა, ტომარაში აღმოჩენილი ნივთები მას ეკუთვნოდა, აღნიშნულ გარემოებისათვის სასამართლოს სათანადო ყურადღება უნდა მიექცია და მოეწმი დეკანოზიშვილის განცხადებასთან დაკავშირებით (საქ. ფურც. 16) მისთვის სათანადო ანგარიში უნდა გაეწია, მიუხედავად ზემოაღნიშნულისა ბრალდებული სასამართლოს უცნია უდანაშაულოთ, ხოლო ნივთიერ დამამტკიცებელ საბუთების შესახებ საკითხი კი დაუტოვებია განუხილველად, რაც ბრალდებულის სარჩელის თანხმად მიუხედავად იმისა, რომ საქმეზე მოპასუხე არ იყო მაინც განუხილავს სამოქალაქო წესით და ნივთებზე საკუთრების უფლებაში ძიების დაუმტკიცებლობისა გამო მამედოვისათვის უარა უთქვამს,—ამგვარად, ერთის მხრით ბრალდებული მამედოვი გამართლებულია, მაშასადამე ნივთები მას უნდა დაბრუნებოდა, როგორც გამართლებულს—და თუ სასამართლომ ნივთების დაბრუნება საქმის გარემოებათა მიხედვით ვერ სცნო შესაძლოთ, უნდა დაისვას საკითხი, თუ რამდენად სწორი და სამართლიანი არის სასამართლოს მიერ აღნიშნულ საქმეზე გამოტანილი განაჩენი, აქედან ცხადია, რომ განაჩენი თავისი შინაარსით იწვევს ორპოფობას და როგორც ასეთი ძალაში ვერ დარჩება,—დაადგინა: ტფილისის მეტუთე უბნის სახალხო სასამართლოს 1928 წლის 9 მაისის განაჩენი ჯამილ მამედოვის სისხ. სამ. კოდ. 177 ა მუხლის ძალით ბრალდების გამო საქმე № 505 1927 წ. გაუქმდეს და საქმე გადაეცეს იმავე სასამართლოს სხვა შემადგენლობაში განსახილველად. იმავე სასამართლოს 1928 წლის 31 მაისის გადაწყვეტილება ჯამილ მამედოვის სხვადასხვა ნივთებზე საკუთრების უფლების ცნობის შესახებ საქმე № 1095—1928 წ. გაუქმდეს და წარმოებით მოისპოს, როგორც უკანონო აღძრული.

გამოცემელი:

საქ. ბ. ს. რ. იუსტიციის
სახალხო კომისარიატი.

პასუხისმგებელი რედაქტორი: სარედაქციო კოლეგია.

სტამბა ვან. „ზარია ვოსტოკის“ საბჭოთა საბჭოთაოების ქუჩა, № 4. მთავლ. № 1339. ტირაჟი 1200. შეკვ. № 1532.

ИЗДАТЕЛЬСТВО НКЮ ССР ГРУЗИИ

ВЫШЛО ИЗ ПЕЧАТИ И ПРОДАЕТСЯ

РУКОВОДСТВО для работников Суда, Финорганов,
а также для плательщиков

„ДЕЙСТВУЮЩЕЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО о порядке
перехода и обложения налогом имущества, переходящих
по наследованию и дарению“

ЦЕНА 70 КОП.

составлено сотрудником НКФ ССРГ И. ПАИЧАДЗЕ.

СКЛАД ИЗДАНИЯ: Трибунальная, 32. Издательство НКЮ. В розницу продается
в магазинах госиздата РСФСР и Заккниги.

საქართველოს ს. ს. რ. იუსტისსახელმწიფო გამომცემლობა

ი უ ი ღ ე ბ ა

საქართველოს ს. ს. რ. სამოქალაქო სამართლის კო-
დექსის 180—205¹⁻⁸ მუხლების კომენტარი

„ნ ა ს უ ი ღ მ ბ ა“

—კომენტარი იუსტისსახელმწიფო საქანონმდებლო განყოფილების
წევრ-კონსულტანტის —

ა. ალხოვისა.

მიიღება ხელისმართება მთლიან ნახევარიწლიანათვის

ქურონალ „საბჭოთა სამართალ“-ზე

1928 წ. 1 ივლისიდან 1929 წ. 1 იანვრამდე

ხელისმართების ფასი: 6 თვით — 5 მან. 50 კ. 3 თვით — 3 მან.

სამ თვეზე ნაკლები ხელის მოწერა არ მიიღება.

რადიკალური შიიქლება აბრკოთვე შიქენა ა. წ. 1 იანვრიდან უველა გამოსული ნომრებისა.

რედაქცია დაბეჯითებით სთხოვს იმ სამსწრო სასამართლოებს, რომელთაც მოე-
წოდებათ პირველი და მეხვრა ნომერი გაუეიდველი სასწრაფოდ გადმოგზავნონ
უკან.

რედაქციის მისამართი: ტფილისი, ტრიბუნალის ქ., № 23 „საბჭოთა სამართ-
ლის“ რედაქციას. ტელეფონი № 10-51.

სახალხო სასამართლოების და სახალხო გამოამიებლების საყურადღებოდ

ექსპედიციის რეგულიარული მიწნით „საბჭოთა სამართლის“ რედაქცია სთხოვს
სახალხო სასამართლოებს და სახ. გამოამიებლებს, რომლებმაც მიიღეს ჩვენი
ქურონალის კომპლექტები ფასდაღებით და გამოიუიდეს—ამის შესახებ სასწრაფოდ
აცნობონ რედაქციას.